

VIII

SOSIAALIPOLIITTISET ALOITTEET

119. PERHEPOLIITTISEN OHJELMAN TÄYDENTÄMINEN

Etelä-Vantaan Sosialidemokraatit ry:n aloite

Sosialidemokraattisen Puolueen aloitteesta on viime aikoina tehty huomattavia perhepoliittisia uudistuksia, jotka koskevat mm. päivähoitojärjestelmää, äityslomia ja lapsilisäikärajaa. SDP:n rooli perhepoliittisessa keskustelussa ei ole näkynyt riittävän selkeänä ja johdonmukaisena. Aloitteellisuus ja samalla lapsiperheiden sympatia on siirtymässä muille ryhmittymille. Yhtenä syynä tilanteeseen voi olla se, että SDP:n perhepoliittinen ohjelma on hyväksytty v. 1974 ja on siten menettänyt ajankohtaisuutensa sekä vanhentunut joiltakin kannanotoiltaan.

Etelä-Vantaan Sosialidemokraatit ry. esittää,

että perhepoliittisen ohjelman uusimisen tai täydentämisen valmistelu käynnistetään.

Esitämme uusien tavoitteiden määrittelyssä käytettäväksi seuraavia ehdotuksia:

1. Ohjelmassa tulee erikseen käsitellä pitkäntähtäyksen tavoitteet ja lähiaikaan kohdistuvat toimenpide-esitykset.
2. Ohjelmassa tulee käsitellä myös lapsiperheiden terveydenhoito- ja kotipalvelujen, vapaa-aikapalvelujen ja kuluttajapolitiikan kehittämistä lapsiperheen näkökulmasta siltä osin kuin niitä ei ole käsitelty puolueen muissa ohjelmissa.
3. Päivähoidon tavoitteita on harkittava väestötilanteen ja tehtyjen päätösten pohjalta. Asenteet ja perheiden tarpeet ovat olennaisesti muuttuneet kuluneina 10—15 vuotena. Päiväkotien, perhepäivähoidon ja kotihoitoon vaikutuseroja ja painotusta on harkittava uudelleen ottaen huomioon tapahtunut kehitys.
4. Perheiden taloudellinen tilanne ja sen korjaamiseksi perheille annettava taloudellinen tuki on perusteellisesti selvitettävä uudelleen. Lapsilisäjärjestelmän kehittäminen olennaiseksi perhekustannuksia tasaavaksi järjestelmäksi ei ole toteutunut. Lapsilisien todellista kasvamista ei ole tapahtunut. On selvitettävä, voidaanko ohjelmaa kehittää seuraavasti:
 - Tavoitteeksi on asetettava lapsille maksettava kansaneläkkeeseen verrattava perusturva
 - Toimenpide-esityksenä on riittävän suoran tuen ohjaaminen pienituloisimmille perheille ja muiden lapsiperheiden osalta tukeminen voitaisiin hoitaa verokevenyksiä käyttäen. On selvitettävä erilaisten veroasteikkojen soveltaminen huollettavien lukumäärään. (Se voisi olla vastine joidenkin tahojen vaatimalle marginaaliverouudistukselle). Niin kauan kuin tuloeroja on ja ne hyväksytään, on lähdettävä siitä, että huollettavien lukumäärä vaikuttaa käytettävissä oleviin tuloihin kaikissa tuloluokissa ja että tulojen lisääntyessä myös nettotulo kasvaa (väliinpuotoajien ja köyhyysloukkujen välttäminen). Tulo- ja varallisuuseroja tarkasteltaessa on tulonsaajiin, perheisiin ja ruokakuntiin suuntautuneiden selvitysten sijasta tarkasteltava käytettävissä olevia tuloja tai kulutusta henkilöä kohti eli todellista elintasoa
 - Välillisen verotuksen tapahtunut tosiasiallinen kohoaaminen on kompensoitava lapsiperheille välittömänä toimenpiteenä
 - Perhekoko on otettava riittävästi huomioon työttömyysavustuksissa
 - Perhekoko on otettava huomioon mm. asuntotuloa määrättäessä ja asuntokorkojen vähennysoikeuden ylärajoissa

- Perhe-eläkejärjestelmää on kehitettävä siten, että perheen tasa-arvoisuus toteutuu (kummankin) molempien puolisoitten jälkeen maksettavana eläkkeenä.

Katsomme, että edellä esitetyt näkökohdat perustuvat Sosialidemokraattisen Puolueen perustavoitteisiin. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi on perhepolitiikkaa aktiivisesti kehitettävä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Vuonna 1974 hyväksytyn perhepoliittisen ohjelman suunta-
viivojen mukaisesti on edetty mm.:

- Lastensuojelulaissa on kehitetty lapsen asemaa myös itsenäisinä yksilöinä.
- Sairausvakuutuslain mukaan vanhemmilla on oikeus saada vanhempainrahaa yhteensä 263 arkipäivältä, josta kuuluu 105 vain äidille ja 158 joko äidille tai isälle.
- 1.1.1985 voimaan tulleen lainuudistuksen myötä on vuoteen 1990 mennessä alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmilla mahdollisuus vanhempainrahakauden jälkeen valita joko kunnallinen päivähoitopaikka tai lasten kotihoidon tuki.
- 1.1.1985 lukien on alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmilla mahdollisuus saada hoitovapaata vanhempainloman jälkeen ilman, että työsuhde katkeaa. Uudistus toteutetaan asteittain lapsiluvusta ja lasten iästä riippuen vuoteen 1989 mennessä. Tämän jälkeen kaikilla 3-vuotiaiden vanhemmilla on oikeus hoitovapaaseen.
- 1.10.1986 alkaen lapsilisän ikäraja on 17 vuotta.
- Alakohtaisin työ- ja virkaehtosopimuksin on yleensä mahdollisuus saada kolme päivää aikaa järjestää sairaan lapsen hoito. Alan lainsäädäntö puuttuu edelleen.
- Lastensuojelulaki, isyyslaki, laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä laki lapseksiottamisesta ovat toteuttaneet pääpiirteissään ohjelmassa esitetyt vaatimukset.
- Avioliittolainsäädännön uudistus on vireillä. Lapsen yhteinen huoltomahdollisuus on toteutunut lailla lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.
- Täysivaltaisuusikäraja on 18 vuotta. Lastensuojelulaki ja laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ovat laajen-

taneet lapsen mielipiteen kuulemisvelvollisuutta 15-vuotiaisiin lapsiin.

Puoluekokous toteaa, että vaikka monia ohjelmassa esitettyjä tavoitteita on toteutunut, se on edelleen perusteitaan käyttökelpoinen. Päätyneellä puoluekokouskaudella ovat SDP:n sosiaalipoliittinen toimikunta ja sen jaostot käyneet keskustelua sosialidemokraattien sosiaalipoliitiikan tulevaisuuden painopisteistä. Lähtökohtana ovat olleet kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten ongelmat. Tällöin kiireellisenä on pidetty mm. sosiaalihuolto-ohjelman uudistamista.

Kaikki, myös aloitteessa esitetyt, lapsiperheiden tukimuodot ovat sinänsä myönteisiä, mutta niitä on paljon ja ne ovat tulleet niin monimutkaisiksi, että perheet eivät aina huomaa edes saavansa tukea. Etuudet voivat myös vaikuttaa toinen toisiinsa siten, että yhtä tukea lisättäessä toinen jää pois kokonaan, jolloin yhteenlaskettu määrä jopa vähenee.

Puoluekokouksen mielestä erillisten ohjelmien uudistamista kiireellisempää on selkiyttää ja yhdenmukaistaa erityisesti lapsiperheiden tukea, mutta myös muuta sosiaalipoliittista tukea. Puoluetuomikunnan tulee lisäksi selvittää, mitä sosiaalipoliittisia ohjelmia puoluekokouskaudella uudistetaan.

120. LAPSET TARVITSEVAT HYVÄN HOITOPAIKAN

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistys ry:n jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening rf:n jäsenen Marianne Laxenin aloite

Tavallisten lapsiperheitten aseman parantaminen tuntuu olevan vaikeaa tässä maassa. Suurituloiset, hyvin toimeentulevat ja äänensä lehdistössä esille saavat määräävät lapsiperheille tulevan tuen. Päivähoitopaikkatilanne on edelleen kuitenkin vaikea. Alle kouluikäisiä lapsia on noin 450 000. Kunnallisia kokopäivähoitopaikkoja on, kun lasketaan päiväkodit ja perhepäivähoito mukaan, noin 130 000 lapselle. Valtava-lainsäädäntömuutoksen jälkeen 1984 ei ole tarkkoja tietoja päivähoitotilanteen kehityksestä. Tästä on vielä pitkä, pitkä matka siihen, että kaikki, jotka tarvitsevat päivähoitoa, myös sen saavat kunnan järjestämänä.

Hallituksen ja eduskunnan hyväksymien tavoitteiden mukaan pitäisi vielä saada 140.000 kokopäivähoitopaikkaa lisää ennen kuin kaikille tarvitseville päivähoitoikäisille on järjestetty kunnallinen päivähoito. Jos halutaan päivähoito hoitaa vuoteen 1990 mennessä, pitäisi perustaa vuosittain vähintään noin 30.000 päivähoitopaikkaa. Hallitus on nyt hyväksynyt 7.000 paikan perustamisen vuodessa. Tämän lisäksi on mahdollista perustaa noin 1.500 päivähoitopaikkaa pääkaupunkiseudulle.

TAULUKKO 1

KOKO PÄIVÄHOITOTILANNE 31.12.1983

Kunnallinen päivähoito	päivä- kodeissa	perhepäivä- hoidossa	yhteensä
Kokopäivähoitopaikat (a)	54.000	66.000	120.000
Ilta- ja yöhoitopaikat (b)	<u>400</u>	<u>2.500</u>	<u>2.900</u>
a + b	58.000	68.500	122.900
Yksityinen	päiväkodit ltaa vai- tionapua)	perhe- päivähoito (valvottu)	
Kokopäivähoitopaikat (c)	<u>5.500</u>	<u>25.500</u>	
(a + b + c)	63.500	94.000	157.500

TAULUKKO 2

KOKOPÄIVÄHOITOTARVE 1986	
0—6 v. lapsia	453.000
Kokopäivähoitotarve 60 % kaikista lapsista =	272.000
Kokopäivähoitotarjonta 31.12.1985 n.	<u>165.500</u>
PÄIVÄHOITOPAIKKAVAJAUS	106.500

Kaiken kaikkiaan määrä on 8.500 paikkaa vuodessa, mikä tarkoittaa että saamme odottaa ainakin 15 vuotta, ennen kuin kaikille päivähoitoikäisille lapsille on turvattu päivähoitopaikka. Tämäkään ei vielä ole aivan varmaa, koska — kuten tässä on esitetty — hallituksen ja eduskunnan lähtökohta on se, että 60 prosenttia ikäluokasta olisi kunnallisessa päivähoidossa. Kuitenkin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla pienten lasten vanhempien työssäkäynti vaatii paikkoja suuremmalle osalle ikäluokkaa.

Emme voi puhua valinnanvapaudesta, ennen kuin nykyisin pakkotilanteessa olevat perheet saavat halutessaan lapsensa kunnalliseen päivähoitoon.

Päivähoitotarjonnan rakentaminen kaikille tarvitseville on kiireellinen tehtävä. Kunnat on saatava arvioimaan tarvettaan suunnitelmiansa pohjaksi. Koulutusta on lisättävä nopeasti päivähoitohenkilöstön tarvetta vastaavaksi.

Edellä olevan perusteella allekirjoittaneet, jotka edustamme Sosiaalidemokraattisten Naisten liittotoimikuntaa, esitämme,

että puoluekokous velvottaisi puolue toimikuntaa toimimaan siten, että jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on tarvittaessa oikeus kunnalliseen päivähoittoon vuoteen 1990 mennessä.

Puolue toimikunnan lausunto:

Puolue toimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Vuonna 1990 alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmilla on lakiin perustuva oikeus valita, haluavatko he päivähoitopaikan vai suoran tuen, kotihoidon tuen, jonka voivat käyttää parhaaksi katsomallaan tavalla esim. hoitomaksujen maksamiseen, lapsen kotihoitoon tai hoitajan palkkaamiseen. Pääkaupunkiseudun erityisen ongelmallista päivähoitotilannetta on pyritty helpottamaan erityislainsäädännöllä. Päivähoitohenkilökunnan koulutuksesta tulee huolehtia niin, ettei henkilökunnasta synny estettä päivähoitopaikan saannille. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua muiden alle kouluikäisten lasten hoitomahdollisuuksien kustannuksella.

Puoluekokous edellyttää, että päivähoitopaikkoja lisätään kuntien esitysten mukaisesti, että jokaisella alle kouluikäisellä tulee olla turvallinen päivähoito ja mahdollisuus saada kunnallinen päivähoito 1990-luvun alkupuoliskolla.

121. ISYYSLOMAN PIDENTÄMINEN 2 KUUKAUTEEN

Kokkolan Sosialidemokraattien Keskusteluseura ry:n aloite

Kokkolan Sosialidemokraattinen Keskusteluseura ry esittää,

että seuraavan puoluekokouksen aikana SDP pyrkisi aikaansaamaan lakimuutoksen, joka takaisi lapsen isälle todellisen isyyssloman. Loman pituus olisi kaksi kuukautta ja aikaa ei vähennettäisi äidin loman pituudesta kuten tällä hetkellä on käytäntö.

Tällaisella uudistuksella olisi mielestämme seuraavia myönteisiä vaikutuksia:

- 1) Isän suhde vastasyntyneeseen lapseen ja perheeseen lähenisi.
- 2) Työmarkkinoilla nuoret naiset ovat huonommassa asemassa kuin miehet, koska työnantaja pelkää naisten jäävän äitiyslomalle. Nyt isyyssloma asettaisi miehet lähes samaan asemaan, koska hekin saattaisivat jäädä tuntevan pituiselle isyysslomalle. Työnantajalle olisi myös entistä paremmin korvattava se haitta, joka vanhempien lomista aiheutuu.
- 3) Muutoksella olisi todennäköisesti myönteinen vaikutus syntyvyyteen.

- 4) Isyyslomien sijaisjärjestelyillä olisi myös pieni työllisyysvaikutus.

122. LAAJENNETTU ISYSSLOMA

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistys ry:n jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening rf:n jäsenen Marianne Laxenin aloite

Tasa-arvolaki astui voimaan vuoden 1987 alussa. Se tulee toivottavasti estämään naisten syrjintää työelämässä sen räikeimmässä muodossa. Kuitenkaan sukupuolet eivät tule olemaan tasa-arvoisia työelämässä ennenkuin oikeudet ja velvollisuudet ovat samat. Siksi tarvitaan laajennettua isysslomaa. Mutta isyssloman laajennus ei vain ole perusteltu naisten tasa-arvon kannalta. Yhtä tärkeä näkökohta on taata miehille mahdollisuus oppia hoitamaan lapsia jaolemaan helliäisiä.

Edelläolevan perusteella me allekirjoittaneet, jotka edustamme Sosialidemokraattisten Naisten liittotoimikuntaa, esitämme:

että puoluetoimikunta toimisi

1. vanhempainloman kehittämiseksi vähintään vuoden pituiseksi, joka jaettaisiin tasan vanhempien kesken
2. vanhempainloma-oikeuden liittämiseksi lasten eikä synnytysten määrään. Jos perheeseen syntyy kaksoiset tai useampia lapsia, on molempien vanhempien saatava käyttäen vuoden pituinen vanhempainloma lasta kohti.

123. LASTEN HOITOVAPAAN JAKAMINEN MOLEMPIEN VANHEMPIEN KESKEN

Joensuun Työväenyhdistys ry:n naisjaoston aloite

Työelämästä on tasa-arvo vielä kaukana. Yksi tasa-arvon este on se, etteivät työnantajat mielellään ota kaikkiin työtehtäviin naisia tai anna työpaikkakoulutusta hedelmällisessä iässä oleville naisille. Pelkona työnantajilla on se, että investointi menee hukkaan naisen jäädessä lasten syntymän jälkeen äitiyslomalle. Tämä estää naisten urakehityksen, siksi lasten hoitovastuuta olisikin jaettava molemmille vanhemmille. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi pidentämällä "äitiyslomaa" niin, että pidennys annettaisiin vain mikäli isä jää lasta/lapsia hoitamaan.

Joensuun Työväenyhdistyksen naisjaosto esittää,

että sosialidemokraattinen puolue ryhtyisi pikaisesti selvittämään, miten hoitovastuun jakaminen molemmille vanhemmille tulisi käytännössä järjestää.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 121—123:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Isyyslomaoikeutta synnytyksen yhteydessä käyttää lähes joka kolmas isä, äitiysloman jälkeen tulevaa vanhempainlomaoikeutta vain 1 %. Tärkeätä on rohkaista isiä käyttämään vanhempainlomaa. Mikäli isä käyttää lapsen syntymän yhteydessä oikeuttaan kahden viikon isyyslomaan, se ei lyhentää vanhempainlomaa, kuten nykyisin. Vain isälle (hänen niin halutessaan) kuuluvan jakson liittämistä myös vanhempainloman loppupäähän voitaisiin harkita.

Puoluekokous viittaa edellisen puoluekokouksen päätökseen, jonka mukaan vanhempainlomaa tulee jatkaa täyteen vuoteen synnytyksestä lukien. Tulee myös selvittää Ruotsissa olevan käytännön mukaisesti pitemmän vanhempainloman myöntämistä, mikäli useampia lapsia syntyy samanaikaisesti, samoin kuin isyyslomakauden pidentämistä ja molempien vanhempien loman pitämistä näissä tapauksissa samanaikaisesti.

124. PÄIVÄHOIDON MAKSUTTOMUUS

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistys ry:n jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening r.f:n jäsenen Marianne Laxenin aloite

Työväenliikkeen toteutuneita tavoitteita, jotka ovat kansalaisten tasa-arvon kannalta tärkeitä ovat mm. maksuton peruskoulu ja maksuton perusterveydenhuolto.

Perhepolitiikan alueella on saatu lapset tasa-arvoistava lapsilisäjärjestelmä sekä laajentuva päiväkotijärjestelmä.

Porvarit ovat ajaneet läpi suurituloisille kotiapulaisen sosiaaliturvan verovähennysoikeuden.

Yhteiskunnallisen tasa-arvon perusta luodaan jo varhain. Peruskoulukaan ei aina pysty poistamaan lasten välisiä eroja. Varhaiskasvatuksella toteutetaan lasten sosiaalisen yhteyden tarpeet sekä annetaan heille tulevaisuutta varten turvallinen hoitoyhteisö lähtökohdaksi.

Edellä esitetyn perusteella me allekirjoittaneet, sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, jotka edustamme Sosialidemokraattisten Naisten liittotoimikuntaa, esitämme,

että maksuton päivähoito otetaan sosialidemokraattisen puolueen tavoitteeksi vuoteen 1995 mennessä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Kunnallisessa päivähoidossa olevat lapset eivät saa kotihoidontukea. Sitä mukaa kuin kunnalliset päivähoitopaikat lisääntyvät ja kotihoidontuki laajenee, lapsiperheiden asemaa tulisi helpottaa myös kehittämällä hoitomaksujärjestelmää maksurasitusta keventävään suuntaan. Tällöin voidaan soveltaa joustavasti ja oikeudenmukaisesti maksukyvyyn mukaista porrastusta ja yksinkertaistaa maksujärjestelmää. Päämääränä on saada jokaiselle hoitoa tarvitsevalle lapselle yhteiskunnan kustantama kunnallinen päivähoito.

125. KUNNALLISET KOTIPALVELUT

Kallion Sos.-dem. Naisyhdistys ry:n aloite

Jokaisen ihmisen on saatava viettää ihmisarvoista, turvallista ja turvattua elämää. Vuosikymmenten aikana on työväenliike luonut sekä valtiolliset että kunnalliset palvelut takaamaan sen. Tänä päivänä ei kuitenkaan kaikki palveluja ja tarvitsevat voi niitä saada. Etenkin kunnallista kotipalvelutoimintaa voidaan kohdistaa vain niitä kipeimmin tarvitseville, jos niillekään.

Suurin syy palvelujen heikkoon tarjontaan on kotipalveluhenkilökunnan vähyys. Julkisessa keskustelussa asia on saanut myös omia vääristymiä mm. eri asiakasryhmien välistä vastakkainasettelua; esimerkiksi keskustellaan tarvitsevatko lapsiperheet vai vanhukset kotipalveluja kipeimmin. Samoin on palvelujen niukkuus nostattanut poliittisen keskustelun palvelujen yksityistämisen tarpeellisuudesta.

Kotipalveluhenkilökunnan vähyys on suurien taajamien ja kaupunkien ongelma ja tuntuu etenkin pääkaupunkiseudulla.

Kallion Sos.-dem. Naisyhdistys esittää,

että puoluekokous velvottaisi valittavan puoluetoimikunnan tekemään kokonaisvaltaisen toimintaohjelman, jossa taattaisiin, että

- jokaisella palveluja haluavalla ja tarvitsevalle olisi mahdollisuus saada niitä
- maan eri osat saadaan palvelujen tarjonnan suhteen samanarvoiseen asemaan
- työntekijöitä hakeutuisi tarpeellinen määrä kotipalvelutoiminnan piiriin. Työntekijöiden saatavuutta tulee helpottaa palkkojen erityisiisillä, asuntojen tarjoamisella sekä sosiaalietuuksilla.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteessa esitetyt toimenpiteet, mutta katsoo, ettei niiden hyväksyminen edellytä erillisen ohjelman kirjoittamista.

126. NUORTEN SOSIAALI- TMS. ETUJA KOSKEVIEN IKÄRAJOJEN YHTENÄISTÄMINEN

Lahden Läntinen Sos.-dem. yhdistys r.y:n aloite

Lasten ja nuorten ikäraajat, joiden perusteella erilaiset sosiaali-etuudet määräytyvät, ovat eri laeissa erilaisia. Tämä on johtanut kummallisiin tilanteisiin, joita ihmiset eivät voi ymmärtää. Kun yhtä ikärajaa on muutettu, niin muutoksen heijastusvaikutuksia muihin etuuksiin ei aina ole mietitty. Seuraavassa on esitetty eräitä ikärajoja:

	päätyy	alkaa
— lapsen hoitotuki	16 v	
— kansaneläke		16 v
— sv-päiväraha		16 v
— lapsilisä	17 v	
— työttömyysturvan päiväraha		17 v
— yleiseen perhe-eläkkeeseen liittyvä lapsen eläke	16 v, eräin edellytyksin	21 v
— perhe-eläkkeeseen (TEL, ym) liittyvä lapsen eläke	18 v, eräin edellytyksin	21 v
— sotilasvammalain huolto-eläke	17 v, eräin edellytyksin	24 v
— tapaturmavakuutuksen lapseneläke	18 v, eräin edellytyksin	21 v ja sen ylikin
— liikennevakuutuksen lapseneläke	18 v, eräin edellytyksin	21 v
— vaikeasti sairaan lapsen hoito- ja kuntoutusavustus	16 v	

Kummallisia tilanteita aiheuttaa, että jotkut etuudet ovat toisensa poissulkevia tai yhteensovittavia eikä perhe tai nuori itse osaa ennakoida jonkin iän täyttämisen seurausvaikutuksia.

Esimerkit osoittavat, että yhtenäistämisen tarvetta on. Tarve vain lisääntyy, kun mukaan otetaan erilaiset huoltaja- tai lapsikorotusten tai verotuksen huoltaja-, elatusvelvollisuus-, lapsi- ja koulutusvähennysten ikäraajat.

Lahden Läntinen Sos.-dem. yhdistys ry. esittää,

että puoluekokous velvoittaisi puolue toimikunnan ja eduskuntaryhmän työskentelemään nuorten sosiaalietuuksien sekä heidän vanhempiansa huoltaja- tai lapsikorotusten ja vastaavien verovähennysten ikärajojen tarkistamiseksi. Ikärajoja määrättäessä tulee ottaa huomioon jatkuvasti myöhempään ikään venyvän koulutuksen kustannukset eli opiskelijoiden tarpeet kuin myös työssä käyvien ja työttömien nuorten tarpeet.

Puolue toimikunnan lausunto:

Puolue toimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Verovähennyksistä hyötyvät suhteellisesti eniten suurituloiset. Siksi vähennyksiä on selkiytettävä. Muiden lasta koskevien tukimuotojen ikärajan yhtenäistäminen vastaamaan täysi-ikäisyyssrajaa on perhepoliittisesti ja myös nuorisopolitiittisesti perusteltua. Jokaista tukea on tarkasteltava kuitenkin erikseen ottaen huomioon, mihin tarkoitukseen se on luotu.

127. SYNNYTTÄMINEN MAKSUTTOMAKSI

Porin Sosialidemokraattinen Nuorisoyhdistys ry:n aloite

Vuoden 1987 alusta lukien synnyttäminen ns. yleisen maksuluokan potilaana maksaa asetuksen mukaisesti 50 markkaa hoitopäivältä. Synnytys keskimäärin maksaa noin 350 markkaa. Esitämme,

että mm. väestöpoliittisista syistä ja lapsiperheiden taloudellisen aseman kohentamiseksi synnyttäminen on saatettava maksuttomaksi.

Puolue toimikunnan lausunto:

Puolue toimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Sosialidemokraattisen työväenliikkeen työn tuloksena ovat kansanterveyslain mukaiset palvelut saatu maksuttomiksi. Myös synnyttäminen hoitoineen on maksutonta. Sairaaloiden perimät hoitopäivämaksut kattavat käytännössä osan ylläpitokustannuksista. Äideille maksetaan myös äitiyspäivärahaa.

128. VALISTUSTA LISÄTTÄVÄ JA SAIRAUSVAKUUTUSKORVAUKSEN PIIRIÄ LAAJENNETTAVA

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret ry:n aloite

Esitämme,

että kondomit ja terveyssiteet on alle 25-vuotiaille ja kaikille muille taloudellisesti vaikeassa tilanteessa oleville saatettava ilmaiseksi mahdollisimman pian.

Pitemmän ajan tavoitteena on Suomessa kondomien ja terveyssiteiden saattaminen täysin ilmaiseksi kaikille.

Sukupuolivalistukseen ja -tautien tutkimukseen on varattava huomattavasti enemmän valtion varoja.

129. KUUKAUTISSUOJAT JA EHKÄISYVÄLINEET ILMAISIKSI

Jyväskylän Sosialidemokraattiset Opiskelijat ry:n jäsenen Raija Latva-Karjanmaan ym. aloite

Esitämme,

että puolue ryhtyisi toimiin, jotta kuukautissuojat ja ehkäisyvälineet olisivat kaikille ilmaisia.

Ei ole naisen vika, että hän on nainen. Kuitenkin hän joutuu taloudellisesti uhraamaan siihen 40 vuoden aikana, jonka on hedelmällinen, nykyisellä rahanarvolla noin 8.000 mk. On koko kansakunnan etu, että syntyvät lapset ovat toivottuja, tahdolla hankittuja. Ehkäisyvälineiden hankinta ei ehkä ole suuren suuri taloudellinen uhraus useimmille, mutta se saattaa olla sitä niille, joille myös ehkäisyvälineet ovat tarpeellisimpia esim. nuoret.

130. EHKÄISYVÄLINEET ILMAISIKSI

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

AIDS-hysteria leviää ja aiheuttaa ihmisissä ahdistusta ja pelkoja. Taudin leviämistapa on omiaan edistämään moralismia sekä pyrkiä myksiä eristää taudinkantajat.

Viruksen kantajien eristäminen olisi ihmisarvoa alentavaa ja estäisi vapaaehtoisien hoitoonhakeutumisen. Rajoitusten ja moralisoinnin sijasta tarvitaan asiallista tietoa sekä välineitä taudin tarttumisen ehkäisemiseen.

Aborttiluvut ovat laskeneet, kuitenkin jokainen — varsinkin nuoren tytön kohdalle sattunut — raskaudenkeskeytys on hänelle melkoi-

nen rasitus. Moralismin osuus ei tässäkään ole vähäisin. Ehkäisyvälineiden käyttö estäisi näitä seksuaalielämän "peikkoja".

OSY esittää,

että SDP toimii sen puolesta, että ehkäisyvälineitä aletaan jakaa ilmaiseksi ihmisille.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 128—130:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

AIDS on vakava ongelma, joka tulee aiheuttamaan suuria kustannuksia terveydenhuollolle, sairausvakuutukselle ja eläkevakuutukselle. Ennaltaehkäisy on ainakin tämän hetken tietämyksen mukaan ainut keino estää sairauden leviämistä. Tärkeimpiä ennaltaehkäisykeinoja on kondomien käyttö.

Puoluekokous toteaa, että lääkintäviranomaisilla tulee olla riittävät mahdollisuudet ja voimavarat hoitaa nuorille tarkoitettua perhekasvatusta ja sukupuolivalistusta sekä jakaa ilmaiseksi ehkäisyvälineitä. Muilta osin aloitteet eivät anna aihetta toimenpiteisiin.

131. JÄRKEVÄÄN TERVEYDENHUOLTOON

Martinlaakson Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Juha Eskelisen ym. aloite

Sosialidemokraatit ovat aina vaatineet pätevää terveydenhuoltoa kaikille kansalaisille taloudellisesta asemasta huolimatta. Hyviä yrityksiä tavoitteen toteuttamiseksi on tehty, mutta edelleenkin ei olla lähelläkään tilannetta, jossa terveydenhuolto ei olisi kauppavaraa, ja jossa toisilla ei olisi mahdollisuutta hankkia parempia terveyspalveluja kuin toisilla.

Kansanterveyslaki vuodelta 1972 lähti siitä tavoitteesta, että terveyskeskuksissa voitaisiin kaikille kansalaisille tarjota pätevää terveydenhuoltoa maksuttomana. Tavoite oli hyvä, mutta käytännön toteutuksessa on ollut ongelmia. Terveyskeskusvirkoja ei saada täytettyä, koska yksityiset, kaupalliset palvelut ovat esim. lääkärin tai lääkintävoimistelijan ammattia harjoittavalle kannattavampia. Toisaalta virkoja ei myöskään saada perustettua ja toimitiloja rakennettua riittävästi, koska niihin ei riitä varoja. Kaikki tämä on johtanut siihen, että terveyskeskuksissa jonotusajat ovat kohtuuttomia, terveyskeskuksissa työskentelevien työpaineet muodostuvat kestäättömiksi ja näin myös palvelun taso saattaa heikentyä (esimerkiksi sairaaloissa joudutaan ihmisiä hoitamaan heikoissa ja pienissä tiloissa).

Apuun ovat tulleet yksityiset lääkäriasemat, lääkäreitten yksityiset vastaanotot ja jopa yksityissairaalat, joissa myös hoidon väitetään olevan parempaa. Tosiasiassa näissä kuitenkin toimivat saman koulutuksen saaneet lääkärit, joilla usein on virka myös kunnallisessa terveydenhuollossa. Mikä tekisi lääkäristä paremman yksityispraktiikalla kuin terveyskeskuksessa? Terveydenhuoltopalvelujen yksityistämistä tukee Kansaneläkelaitoksen maksama osuus lääkärikuluista. Tällä systeemillä vedetään pohjaa pois julkiselta kansanterveysyöstä. Se tukee terveydenhuoltopalvelujen yksityistämistä ja samalla syö niitä varoja, joita voitaisiin käyttää kunnallisten terveyspalvelujen kehittämiseen.

Toinen suomalaisen terveydenhuollon kukkanen on lääketeollisuus ja apteekit. Lääketeollisuuden tukkumyynti oli vuonna 1985 pari miljardia markkaa. Tiedot Suomen lääkekulutuksesta perusteet yksityisen monikansallisen yhtiön tilastoihin. Suomessa on myyntilupia myönnetty noin 3600 lääkevalmistelle. Lääkärit eivät millään ehdi seurata lääkeaineiden kehitystä eivätkä erityisesti sitä, mitä ainetta minkin lääkevalmiste pitää sisällään. Kuitenkin Suomessa on käytäntönä, että lääkäri kirjoittaa reseptin nimenomaan myyntinimikkeelle — ei kuten esimerkiksi USA:ssa, jossa lääkäri kirjoittaa vaikuttavan lääkeaineen nimen ja valmistajan valinta jää apteekille. WHO:n, maailman terveysjärjestön, mukaan noin parinsadan lääkkeen perusvalikoima on riittävä useimpien sairauksien hoitoon.

Lääkkeitä valmistavat Suomessa yksityiset yritykset ja niitä myyvät yksityiset apteekit. Tällä hetkellä lääkintöhallitus määrää lääkkeelle hinnan lääketeollisuuden antamien tietojen pohjalta. Todellisista tuotantokustannuksista ei siis voida saada tietoa.

Em. perusteella vaadimme puoluetta ryhtynään toimiin,

jotta:

1. Sairausvakuutuksen lääkärikorvaus poistettaisiin ja näin vapautuvat varat siirrettäisiin kunnallisen terveydenhuollon kehittämiseen
2. Lääketeollisuuden ja apteekkien siirtämistä yhteiskunnalliseen omistukseen. Ennen tähän pääsemistä on sallittuja lääkemerkkejä vähennettävä WHO:n suositamalle tasolle sekä lääkkeiden hintoja, käyttöä ja markkinointia on tarkemmin kontrolloitava yhteiskunnan taholta.
3. Yksityisklinikoiden perustamisen lupamenettelyn muuttamista määräajaiseksi ja lupien myöntämisen tiukentamista.
4. Kunnallisissa viroissa olevien lääkärien oikeutta hoitaa sivutoimenaan yksityispraktiikkaa tai toimia yksityislääkärinä tulee rajoittaa niin, että sivutoimilupa myönnetään vasta, kun lääkäri on toiminut virassaan vähintään viisi vuotta.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

1. Sairausvakuutus korvaa osan, keskimäärin noin 40-50 prosenttia, yksityisten lääkärien sekä tutkimus- ja hoitolaitosten potilailta perimistä maksuista. Vuonna 1986 lääke-
rinpalkkioista maksettiin korvauksia yhteensä 175 milj. markkaa sekä tutkimuksesta ja hoidosta 236 milj. markkaa eli yhteensä 411 milj. markkaa.

Pitkällä tähtäyksellä tulee pyrkiä siihen, että koko maassa on riittävästi julkisia terveydenhuoltopalveluja, myös erikoislääkäripalveluja sekä tutkimuksia, fysikaalista hoitoa yms. Riittävä saatavuus tarkoittaa tällöin ainakin sitä, että palveluja on saatavissa nopeasti eikä esim. kuukausien odotusajalla.

2. Sosiaalidemokraattien piirissä on perinteisesti keskusteltu apteekkien ja lääketeollisuuden asemasta, luodaanhan lääketeollisuudelle ja apteekkilaitokselle toimintaedellytykset suurelta osin sairausvakuutusjärjestelmän kautta. Lääketeollisuuden ja apteekkilaitoksen kuulumista yhteiskunnan hoidettaviin peruspalveluihin voidaankin perustella yhteisten varojen käytöllä. Ilmaislääkkeet ja päivystyslääkkeet tulee saada suoraan terveyskeskuksista lääkärillä käynnin yhteydessä.

Sairausvakuutus maksoi vuonna 1986 lääkekustannusten korvauksia yhteensä 1 164 milj. markkaa. Niinpä lääkkeiden tuotannon (vähemmän rinnakkaisvalmisteita) ja jakelun tulisi olla sellainen, että lääkkeiden hinnat olisivat mahdollisimman alhaiset.

3. Lupien myöntämisen tiukentaminen on aiheellista, koska suurilla paikkakunnilla, esim. Helsingissä, yksityisiä laitoksia on jo liikaa. Tämä aiheuttaa terveydenhuoltopalveluihin epäterveitä ilmiöitä ja lisää myös kustannuksia.
4. Julkisessa terveydenhuollossa toimivien lääkärien sivutyötä on syytä pyrkiä vähentämään lainsäädäntöä ja sopimuspolitiikkaa kehittämällä. Lääkäreiden mahdollinen lisätyöpanos olisi pyrittävä saamaan terveyskeskusten ja sairaaloiden käyttöön palvelemaan tasa-arvoisesti kaikkia kansalaisia.

132. VIRKALÄÄKÄRIT JA YKSITYISVASTAANOTOT

Seinäjoen Työväenyhdistys ry:n aloite

Seinäjoen Työväenyhdistys ry. esittää,

että puoluekokous velvoittaisi puoluetoimikunnan voimakkai-
siin toimenpiteisiin, jotka mahdollistaisivat virkalääkärien yk-

sitysvastaanoton rajoittamisen sekä erikoismaksuluokkien poistamisen julkisista sairaaloista.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Julkisissa sairaaloissa ei tulisi olla erikoismaksuluokkia, koska käytännössä tämä merkitsee potilaiden eriarvoisuutta ja sitä, että vähemmän kiireiset potilaat saattavat erikoismaksuluokan avulla esim. leikkausjonoissa mennä edelle.

Yksityisvastaanottojen pitäminen siten, että näissä käytetään hyväksi sairaaloiden ja terveyskeskusten tiloja ja välineitä, ei myöskään ole asianmukaista.

133. TERVEYSKESKUKSEN TOIMINTAEDELLYTYKSIÄ PARANNETTAVA

Pihlavan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n aloite

Sosialidemokraatit asettivat tavoitteekseen kaikki kansalaisryhmät tavoittavan, alueellisesti kattavan ja ilmaisen perusterveydenhuoltojärjestelmän. Nämä tavoitteet toteutuivat periaatteessa säädetyn kansanterveyslain säätämisen myötä.

Alueellista tasapainottomuutta esiintyy kuitenkin edelleen. Eräiden kuntien haluttomuus ja varojen puute ja eräillä seuduilla henkilökunnan puute ovat usein syynä tähän.

Terveyskeskusten palveluja moititaan hitaiksi ja tehottomiksi. Potilaat joutuvat jonottamaan vastaanotolle useita tunteja. Nämä pitävät ainakin osittain paikkansa.

Paineet terveyspalvelujen yksityistämiseen ovat lisääntymässä. Yksityisiä lääkäriasemia perustetaan lisääntyvässä määrin. Lääninhallitusten löysä lupapolitiikka on edesauttanut yksityistämistä.

Pihlavan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry. esittää puoluekokoukselle,

että se velvoittaa puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin terveyskeskusten toimintaedellytysten parantamiseksi huomioiden ainakin seuraavat asiat:

- lääkärin koulutusta on lisättävä ja pidettävä tasapainossa perustettavien virkojen kanssa,
- lääkärin hakeutumista terveyskeskuksiin on edistettävä,
- hoitohenkilökunnan, erityisesti lääkintävoimistelijoiden ja toimintaterapeuttien koulutusta on lisättävä,
- uusien virkojen ns. kiintiöjärjestelmä on purettava ja siirryttävä tarpeeseen perustuvaan järjestelmään,

- yksityisille lääkäriasemille ym. vastaaville toimilupaa myönnettäessä tulee kunnan terveyslautakunnan lausunnolle antaa ratkaiseva merkitys,
- sairausvakuutusjärjestelmää on kehitettävä siten, että julkisten varojen ohjautuminen yksityisille lääkäriasemille estetään,
- keskussairaaloiden ja terveystieteiden yhteistoimintaa on kehitettävä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa kahdesta edellisestä aloitteesta tehtiinsä päätöksiin ja toteaa, että terveydenhuollossa painopisteenä on julkisen terveydenhuollon tehokas toteutuminen myös asutuskeskuksissa sekä hoitosuhteen jatkuvuuden parantaminen. Näitä tavoitteita voidaan edistää mm. aloitteissa esitetyin keinoin.

134. BEAKTANDE AV ARBETSLOSHET VID FASTTÄLLANDE AV NIVAN PÅ SOCIALA FÖRMÄNER FASTSTÄLLS

Socialistiskt Forum rf:s motion

Vårt socialskydds starka bindning tili arbetsinkomsten fungerar inte tillfredställande under perioder med hög arbetslöshet. Då såväl stat som kommun saknar nödiga sysselsättningspolitiska instrument, föreslår undertecknad partiavdelning för partikongressen att

partikongressen ger Styrelsen för SDP i uppdrag att verka för en sociallagstiftning som beaktar konsekvensen av en lag sysselsättningsgrad.

134. TYÖTTÖMYYDEN HUOMIOONOTTAMINEN SOSIAALIETUJEN TASON MÄÄRÄÄMISESSÄ

Socialistiskt Forum rf:n aloite

Sosiaaliturvamme voimakas sidonnaisuus työtuloihin ei toimi tyydyttävästi sellaisina aikoina jolloin työttömyys on korkea. Kun sekä valtiolta että kunnalta puuttuvat tarvittavat työllisyyspoliittiset keinot, ehdottaa allekirjoittanut puolueosasto puoluekokoukselle, että

puoluekokous antaisi SDP:n puoluetoimikunnalle tehtäväksi toimia sellaisen sosiaalilainsäädännön aikaansaamiseksi, joka ottaisi huomioon matalan työllisyysasteen seuraamukset.

että puoluekokous velvoittaisi puoluetoimikunnan voimakkaasti toimenpiteisiin, jotka mahdollistaisivat virkalääkärien yksityisvastaanoton rajoittamisen sekä erikoismaksuluokien poistamisen julkisista sairaaloista.

Partistyrelsenens utlåtande:

Partistyrelsen föreslår att partikongressen måtte besluta följande:

Vår primära målsättning är full sysselsättning och den bästa socialförsäkringen är att få arbete. Om inte jobb finns, erbjuder den moderna arbetskrafts- och socialpolitikerna flera utkomstalternativ. Det finns facklig grund- och fortutbildning, under vilken den arbetslösas utkomst tryggas. De arbetslösas utkomst tryggas av utkomstskyddet. För de unga finns samhällsgarantin och de långtidsarbetslösa har sysselsatts genom särprogram. En del av arbetstagarens lön är deponderad för att senare utbetalas vid fall av sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet, ålderdom o.dyl. Dethär sk. inkomstbundna socialskyddet som innefattar det från inkomster oberoende grundskyddet, kompletterarvarandra. Kommunalt utkomststöd fås av dem som int får något stöd eller otillräckligt stöd från de övriga stödformerna.

Partikongressen konstaterar, att en sådan socialförsäkring är befogad som bibehåller en draglig inkomstnivå. De obefogade skillnader som finns i det nuvarande grundskyddet bör avlägsnas. Man bör särskilt se till att socialskyddet saknar blottor och man bör kunna hindra de fall som riskerar att alla igenom.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Ensisijainen tavoitteemme on täystyöllisyys, ja paras sosiaalivakuutus on työn saanti. Jos työtä ei ole, nykyaikainen työvoima- ja sosiaalipolitiikka tuo useita toimeentulovaihtoehtoja. On ammatillista perus- ja jatkokoulutusta, jonka aikana työttömän toimeentulo turvataan. Työttömien toimeentulon turvaa työttömyysturva. Nuorille on yhteiskuntatutakuu, ja pitkäaikaistyöttömiä on työllistetty erityisohjelmien. Osa työntekijän palkasta on tallennettu maksettavaksi myöhemmin sairauden, työttömyyden, vanhempainloman, työkyvyttömyyden, vanhuuden ym. varalta. Tämä nk. ansiosidonnainen sosiaaliturva ja siihen sisältyvä ansioista riippumaton perusturva täydentävät toisiaan. Kunnallista toimeentulotukea saavat todelliset väliinpuutoajat, jotka eivät saa lainkaan tai saavat riittämätöntä turvaa muista tukimuodoista.

Puoluekokous toteaa, että kohtuullisesti ansiotason säilyttävä sosiaalivakuutus on perusteltu. Nykyisessä perusturvas-

sa olevat perusteettomat erot on poistettava. Erityisesti on huolehdittava siitä, että sosiaaliturva on aukoton ja kaikki välinputoamiset on pystyttävä estämään.

135. KÖYHYYDESSÄ ELÄVIEN YLI PUOLEN MILJOONAN VÄESTÖN- OSAN TOIMEENTULOTURVAN PARANTAMINEN

Puolivälinkankaan Sosialidemokraatit ry:n jäsenen U. O. Rajasmaan aloite

Suomalainen hyvinvointiharha on estänyt näkemästä köyhyyttä ympärillämme. Köyhyys on kuitenkin myönnettävä tosiasia, jonka kitkerä tutkimustulos yllätti myös sosiaalihallituksen korkeimman johdon. Sosiaalihallitus oli teettänyt toimeentulotutkimuksen vuodelta 1981, joka nyt on tuorein käytettävissä oleva aineisto. Kaivattaisiin kiireesti uutta tutkimusta ja sen antaman tietoa-aineiston selvittelyä. Niin hätkähdyttävä oli tämän viiden vuoden takaisen tutkimuksen tulos. Sen jälkeen tapahtuneita muutoksia on vaikea tarkalleen arvioida, mutta tuskin ne sanottavastikaan ovat muuttaneet kokonaistilannetta — ainakaan parempaan suuntaan. Onhan työllisyystilanne jatkuvasti heikentynyt, työttömyys lisääntynyt, lomautukset ja vajaaviikkoiseen työskentelyyn joutuminen yleistyneet jne.

Vaikuttaa siltä, että kentän sosiaaliviranomaisten ja sosiaalihallituksen sekä sosiaaliministeriön välillä on syntynyt tiedon kulussa katkos — vai johtuneeko se organisaation rakenteesta, ettei tieto pääse kulkemaan alhaalta ylöspäin. Kenttätasolla tilanne varmaan on täytynyt olla tiedostettu paikallisesti, vaikka ehkä valtakunnallinen tilanteen kokonaiskuva on puuttunutkin.

Sosiaalihallituksen raportin mukaan maassamme oli v. 1981 245.000 köyhäksi katsottavaa kotitaloutta eli 13 %:a kotitalouksista. Niihin kuului yhteensä 550.000 henkilöä eli 11 %:a väestöstä. Köyhiksi oli raportissa määritelty ne kotitaloudet, joiden käytettävissä olevat tulot jäivät joko vähimmäistoimeentuloksi lasketun toimeentulotukinormin alapuolelle tai ylittivät sen korkeintaan 25 %:lla.

Köyhillä kotitalouksilla käytettävissä olevat tulot jäivät runsaassa 103.000 perheessä alle valtioneuvoston vahvistaman toimeentulotukinormin ja 142.000 perheessä sivusivat tätä tasoa.

Vakavammin köyhyys koetteli perheitä, jotka koostuivat kahdesta tai kolmen tai useamman lapsen perheestä. Tätä köyhyysluokkaa edusti vajaa kolmannes tutkituista kotitalouksista. Lisäksi köyhyydessä eli vajaa viidennes yksinhuoltajista ja sama määrä yksinasujista. Sosiaalihuollituksen mukaan köyhyysluokkaan on joutunut myös 110.000 eläkeläistaloutta. **"Köyhyyden mittari"** kulkee nykyhetkellä tulohaarukassa 1.687—2.091 mk/kk:ssa yksinasuvilla (=toimeentulotuen rajat). Pelkkä kansaneläke on ainoana tulona tällä hetkellä noin 215.000 eläkeläisellä, joista suurin osa naisia. Vuoden 1987 alusta kansaneläke on yksinäiselle I kuntakalleusryh-

mässä 1.893 mk. kk:ssa ja II:ssa 1.812 markkaa. Tämän eläkkeen varassa elävät pysyvät köyhyysloukussa. Näillä eläkeläisillä köyhyys on pysyvää, elinikäistä, ellei kansaneläkkeiden alarajaa koroteta edes köyhyysrajan tasolle tai hieman sen yläpuolelle. Lisäksi köyhien joukkoon kuului opiskelijoita.

Kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle jäi vielä ns. yhteiskuntamme sosiaalinen "pohjasakka", jota tutkimus ei edes tavoittanut.

Huoltoapua sai raportin mukaan v. 1981 noin 80.000 suomalaista. Selvityksen mukaan näiden lisäksi on siis tuhansia muita kotitalouksia, jotka olisivat olleet tukeen oikeutettuja. Toisaalta tukea ei jaettu eniten kaikkein pienituloisimmille.

Tutkimuksessa ilmitulleeseen tilanteeseen on suhtauduttava todella vakavasti ja kiireellisesti ryhdyttävä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, joilla tämän väestönosan toimeentuloturvaa mahdollisimman pikaisesti parannetaan edes kohtuulliselle vähimmäistasolle. Tämä edellyttää toimenpiteitä mm. eräiden sosiaalisten ym. asiaan vaikuttavien lakien ja niiden perusteella annettujen asetusten sekä erinäisten niiden toimeenpano-ohjeiden tarkistamista. Vähimmäiskansaneläkkeen korottaminen yksinomaan sen varassa eläville on välttämättömästi toteutettava.

Puolueemme on koettava tämä ikään kuin "sattumalta" paljastunut hätkähdyttävä tilanne haasteeksi, joka velvoittaa puoluetta ottamaan siihen kantaa ja kiireellisesti toimimaan asian tilan korjaamiseksi.

Esitän,

että puoluekokous päättää kiinnittää asiaan vakavaa huomiota ja antaa puolue toimikunnan tehtäväksi kiireellisesti selvittää kaikki ne tarvittavat toimenpiteet, joilla toimeentulominiimin alapuolella tai hiukan sen ylärajalla elävien yli puolen miljoonan ihmisen väestönosan toimeentulomahdollisuudet parannetaan edes kohtuulliselle vähimmäistoimeentulotasolle sekä edelleen ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen vaatimien uudistusten ja muutosten toteuttamiseksi yhteiskunnan taholta.

136. KAUPUNGEISSA ASUVIEN, PELKÄN KANSANELÄKKEEN VARASSA ELÄVIEN IHMISTEN TOIMEENTULON PARANTAMINEN

Mellunmäen Sosialidemokraatit ry:n aloite

Mellunmäen Sosialidemokraatit ry. keskusteli joulukuun kokouksessaan toveri Lauri Liikasen aloitteesta kansaneläkkeiden varassa olevien ihmisten toimeentulosta.

Erityisen huolestuneita oltiin niiden henkilöiden osalta, jotka asuvat kaupungissa ja saavat ainoastaan kansaneläkettä.

Mellunmäen Sosialidemokraatit ry. esittää toveri Lauri Liikasen aloitteesta,

että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ryhtyisi nyt meillä olevan kansaneläkelain uudistuksen yhteydessä ajamaan heti välittömästi kansaneläkkeen varassa olevien ihmisten toimeentulon parantamista.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 135—136:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Suomalaista yhteiskuntaa on viime vuosina ja vuosikymmeninä rakennettu turvallisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi. Siinä on olennaisena osana kuulunut solidaarisuus: heikompi-osaisten aseman parantaminen.

Hyvinvoinnin keskellä suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyy yhä köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Tämä on jyrkässä ja peruuttamattomassa ristiriidassa sosialidemokratian tavoitteiden kanssa.

Monet suomalaiset elävät toimeentulominimin rajoilla. Eniten näitä ihmisiä on työttömien, monilapsisten perheiden, yksinhuoltajien, pienituloisten eläkkeensaajien sekä opiskelijoiden keskuudessa.

Yhteiskunnassa voimistuvat yhä kovemmat asenteet. Itsekkyys vahvistuu, inhimillisyyttä poljetaan ja heikommät sysätään syrjään. Yhteiskunnan tukea halutaan suunnata hyvin toimeentuleville ihmisille, ei enää niille, jotka tukea kipeimmin tarvitsevat.

Puoluekokouksen mielestä on määrätietoisesti jatkettava yhteiskuntapolitiikkaa, joka turvaa jokaiselle kansalaiselle asunnon, työtä ja tarpeellisen sosiaali- ja terveysturvan. Meidän tulee rakentaa yhteiskunta, joka ei jätä ketään heitteille.

137. OPISKELIJOIDEN TOIMEENTULOTUKI

Tampereen Sosialidemokraattinen Opiskelijajyhdistys TASY ry:n aloite

Opiskelijat ovat ainut ryhmä Suomessa, joilta puuttuu perustoimeentulojärjestelmä. Nykyinen opintotuki ei takaa riittävää tukea opiskelijoille, ja tämän vuoksi opiskelijoiden on työskenneltävä myöskin lukukausien aikana, ja tämä puolestaan pidentää opiskeluaikojaa. Varsinkin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluajat ovat selvästi pidentyneet ja suurimpana syynä voidaan pitää puutteellista opintotukijärjestelmää.

Suurimpien korkeakouluoppaikkakuntien kohdalla on ilmennyt opiskelijoihin kohdistuvaa syrjintää liittyen toimeentulotukihakemuksiin. Koska opiskelijat eivät saa opiskelupaikkakunnalleen kotipaikkaoikeutta, heiltä voidaan evätä toimeentulotuki ja myös mm. lasten päivähoitopaikka pelkästään sillä perusteella, että tuen hakijat ovat opiskelijoita.

Suomalaisen sosiaaliturvan periaatteiden mukaista on, että henkilö, joka on avun tarpeessa (toimeentulotuki, päivähoitopaikka) saa avun sieltä, mistä sitä hakee. Hallinnon asia on järjestää eri kuntien välinen maksatusjärjestelmä siten, että korkeakouluoppaikkakunnat eivät joudu kärsimään.

Esitämme,

että SDP:n puoluekokous päättää, että opiskelijoiden tulee saada samat oikeudet kuin muut kansalaiset hakea toimeentulotukea ja muita sosiaalipalveluja opiskelupaikkakunnaltaan, vaikka eivät ole ao. kunnanjäseniä. Kuntien tulee järjestää keskinäinen maksatusjärjestelmänsä siten, että opiskelupaikkakunnan viranomaisilla on oikeus laskuttaa ao. opiskelijan kotipaikkakuntaa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteen.

138. VAKUUTUSTOIMINNAN YHTEISKUNNALLISTAMINEN

Vallilan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n aloite

Pääosan lakisääteisistä vakuutuksista, työeläke- ja tapaturmavakuutukset, hoitavat tällä hetkellä yksityiset vakuutusyhtiöt. Uutena pakollisena vakuutuksena tulee voimaan 1.5.1987 potilasvahinkolaki, jonka kustannukset kunnille tai valtiolle tulevat olemaan huomattavat.

Useissa läntisissä teollisuusmaissa työeläke- ja tapaturmavakuutukset hoidetaan valtion tai valtion omistaman laitoksen toimesta.

Suomessa vakuutusjärjestelmät ovat syntyneet pitkälti työmarkkinajärjestöjen välisin sopimuksin. Siksi on edelleenkin toimintaa tai omistussuhteita muutettaessa edellytettävä, että työmarkkinajärjestöt ovat hallinnossa mukana.

Yhdistyksemme esittää,

että puoluekokous päättäisi antaa puoluetoimikunnalle tehtäväksi ryhtyä toimenpiteisiin yhteiskunnan omistaman va-

kuutuslaitoksen perustamiseksi ja pakollisten lakisääteisten vakuutusten hoitamisen tässä laitoksessa.

139. LIIKENNEVAKUUTUSJÄRJESTELMÄ VALTIOLLISTETAAN

Palosaaren Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n aloite

Esitämme

että liikennevakuutusmaksujärjestelmä valtiollistetaan.

Puoluetoiminnan lausunto aloitteisiin 138—139:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa ensivaiheessa olevan tärkeätä lisätä vakuutettujen edustajain vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia lakisääteisissä vakuutusjärjestelmissä.

140. KANSANELÄKELAIN MUKAINEN HAUTAUSAVUSTUS ELÄKEVUOSISTA RIIPPUMATTOMAKSI

Puolivälinkankaan Sosialidemokraatit ry:n jäsenen U. O. Rajasmaan aloite

Kansaneläkelain perusteella maksetaan hautausavustusta 16 vuotta täyttäneen vakuutetun kuoltua hänen puolisolleen tai kuolinpesälle, täysimääräisenä (v. 1986) 3.211 markkaa.

Edellytyksenä on, että vakuutettu kuolee ensimmäisen eläkevuo- tensa aikana ja täysimääräistä korvausta vähennetään 1/12 jokaiselta ensimmäisenkin eläkevuo- den aikana maksuunpannulta eläke- kuukaudelta. Mielestäni hautausavustus on aina yhtä tarpeellinen, eläkevuosien määrästä riippumatta. Kuolema maksaa aina, kohtasi- pa se milloin tahansa.

Erikoisen kipeä asia on pienituloisten, yksinomaan kansanelä- keen varassa elävien eläkeläisten omaisille.

Esitän,

että puoluekokous kiinnittää asiaan huomiota ja antaa puo- luetoimikunnalle tehtäväksi pyrkiä saamaan kansaneläke- lain sellainen korjaus, että hautausavustus maksetaan täysi- määräisenä eläkevuosista riippumatta.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Kansaneläkelaitos maksoi vuonna 1985 noin 6 700 hautausavustusta, joista aiheutui kustannuksia 19 milj. mk. Nykyinen hautausavustusjärjestelmä on jäänne ajalta, jolloin kansaneläkejärjestelmä ja työeläkejärjestelmät yleensäkin olivat varsin kehittymättömiä. Mikäli hautausavustus maksettaisiin kaikille, olisi lisäkustannus noin 125 milj. markkaa vuodessa.

Puoluekokous toteaa, että hautausavustusjärjestelmän laajennus ei jatkuvasti kehittyvän eläketurvan myötä ole perusteltu.

141. KUNNALLISTEN VIRANHALTIJOIDEN JA TYÖNTEKIJÖIDEN ELÄKELAIN JA MUIDEN ELÄKEJÄRJESTELMIEN YHDENMUKAISTAMINEN

Riihimäen Läntinen Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

KVTELin eläkejärjestelmän piiriin kuuluva henkilö saavuttaa 63 vuotta täytettyään tähän eläkelakiin oikeuttavat etuudet. Sitä ennen ovat kuitenkin tuhannet työntekijät työskennelleet muiden eläkejärjestelmien piireissä, joihin ovat kertyneet maksetut eläkevakuutusmaksut. Tulkinta siitä, että esim. TELin piirissä työntekijä savuttaa etuudet 65 vuotiaana, on tarkoitettu niitä työntekijöitä varten, jotka työskentelevät TEL:in piirissä koko työssääloaikansa tai jäävät TELin piiristä eläkkeelle.

Elämme nopeasti muuttuvia aikoja ja työntekijä joutuu yhä useammin siirtymään työhön, mitä saa, ja näin työntekijä tahtomattaan joutuu tilanteeseen, josta erilaiset eläkejärjestelmät rankaisevat yksinkertaisesti siitä syystä, että työntekijä putoaa esim. TELin ja KVTELin (65—63 vuotta) järjestelmien rakoon eli joutuu olemaan kaksi vuotta ilman toisen järjestelmän tukea. Koska työntekijä on jo aiemmin maksanut eläkemaksunsa toisen järjestelmän piiriin, niin on oikeutettua, että KVTEL:n piiristä eläkkeelle lähtevän työntekijän kohdalla myös aiemmin maksetut eläkemaksut astuvat voimaan samanaikaisesti.

Esitämme SDP:n XXXIV puoluekokoukselle,

että Sos.Dem. puolue ryhtyy toimenpiteisiin KVTEL:in ja muiden eläkejärjestelmien yhdenmukaistamiseen siten, että KVTELin piiristä eläkkeelle lähtevän työntekijän eläkekertymät yhdenmukaistetaan 63 vuoden kohdalle.

Mikäli esitettyyn yhdenmukaistamiseen ei ole mahdollisuutta, niin sitten on työntekijälle, hänen niin halutessaan, annettava mahdollisuus jatkaa työntekeä 65 ikävuoteen asti.

142. VALTION VIRKAMIESTEN ELÄKEIÄN ALENTAMINEN

Kotkan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n jäsenen Matti Piiparin aloite

Ehdotan,

että puolue päättää omalta osaltaan pikaisesti ryhtyä toimenpiteisiin valtion virkamiesten eläkeiän alentamiseksi.

Nykyisellään yleinen eroamisikä on valtiolla 63 vuotta, mutta halutessaan virkamies voi jatkaa 2 + 2 vuotta 67 vuotiaaksi saakka ja eräissä viroissa jopa 70 vuoden ikään asti. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista tehtävien tehokkaan hoidon, valtionhallinnon imagon eikä työllisyysongelmien takia. Tästä syystä esitän,

että puolue edesauttaa valtion virkamiesten ehdottoman eroamisikänsä alentamista 63 vuoteen.

143. VIRKAMIESELÄKELAIN JA VALTION ELÄKELAIN MUUTTAMINEN

Seinäjoen Työväenyhdistys ry:n aloite

Seinäjoen Työväenyhdistys ry. esittää,

että puoluekokous velvoittaisi puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin, joilla mainittuja eläkelakeja muutettaisiin siten, että 63 eläkeiän täyttäneiden mainittujen lakien piiriin kuuluvien tulee erikseen anoa virka- tai työsuhteensa mahdollista jatkamista, joka voitaisiin myöntää enintään siihen saakka kun anoja täyttää 67 vuotta.

Kyseessä olevien eläkelakien mukaan asianomaisen tulee anoa eläkettä täytettyään 63 vuotta ja ellei sitä asianomainen anoa, voi hän jatkaa apalvelussuhdettaan aina 67 vuoden ikään saakka.

Useissa tapauksissa olisi niin virkamiehelle itselleen kuin myös valtiotyönantajalle edullisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa, että asianomainen olisi anonut eläkettä ja jättänyt paikkansa työelämässä nuoremmille. Sillä saattaisi olla myös työllisyystakin edistävä vaikutus.

Mikäli virka- tai työsuhteen jatkaminen 63 vuoden iän jälkeen olisi mahdollista vain asianomaisen anomuksesta jäisi anomuksen ratkaisijalle mahdollisuus päättää ja arvioida, onko asianomainen henkilö vielä työkykyinen vai ei. Palvelusajan jatkaminen anomuksesta voisi olla myös lyhyempi kuin neljä vuotta.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 141—143:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että suuresti kohonnut elinikä ja kohentunut-terveys saattavat kansakunnan ikärakenteen nopeasti muuttuessa lisätä niiden ihmisten määrää, jotka haluavat jatkaa työntekoa vielä nykyisten eläkeikien jälkeenkin.

Ehdottoman eroamisiän alentaminen saattaa aiheuttaa yksittäistapauksissa pieniä eläkkeitä ja siitä seuraavaa toimeentulon vaikeutumista.

Puoluekokouksen mielestä vuoden 1986 alussa voimaan tullut joustava eläkeikäuudistus tulee laajentaa myös julkiselle sektorille, jotteivät sekä yksityisellä että julkisella sektorilla eläkettä ansainneet olisi eri asemassa. Näillä järjestelyillä eläkkeelle siirtyminen voisi tapahtua yksilöllisesti työntekijän terveyden, työn rasittavuuden ja omien toiveiden perusteella. Tällöin voisivat ne työntekijät, joilla on työkykyä ja työhalua, olla pitempään töissä yhteiskunnan yhteiseksi hyödyksi, ja toisaalta ne työntekijät, jotka eivät jaksakaan, pääsisivät nykyistä aikaisemmin eläkkeelle.

144. OIKEUS LUOTTAMUSHENKILÖELÄKKEESEEN MYÖS VERO- YMS. LAUTAKUNTIEN JÄSENILLE

Huittisten Sosialidemokraatit ry:n aloite

Kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain piiriin kuuluvien luottamushenkilöiden ulkopuolelle ovat jääneet mm. verolautakuntien jäsenet joiden valinnat suorittaa kunnallisvaltuusto, mutta kokouspalkkiot maksetaan valtion varoista.

Ehdotamme,

että SDP ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin mm. verolautakuntien jäsenten saattamiseksi luottamushenkilöiden eläkelain piiriin takautuvasti.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että tällä hetkellä on vielä sellaisia työsuhteita, joista ei katu eläketurvaa.

Puoluekokouksen mielestä kaikkien työsuhteiden tulisi kattaa eläkettä. Puoluekokous suhtautuu aloitteeseen periaatteessa myönteisesti ja toteaa, että luottamustehtävistä karttuvaa eläketurvaa tulee selvittää samanaikaisesti muun eläketurvan kanssa.

145. KANSANELÄKKEIDEN INDEKSIKOROTUKSEN YHDENMUKAISTAMINEN ANSIOELÄKKEIDEN INDEKSIKOROTUKSEN KANSSA

Puolivälinkankaan Sosialidemokraatit ry:n jäsenen U. O. Rajasmaan aloite

Kansaneläkkeiden indeksikorotus tapahtuu elinkustannusindeksin mukaan, ollen v. 1987 3,5 %:a. Käytännössä oleva indeksikorotuksen laskentaperuste ei riitä pitämään eläkkeiden ostovoimaa entisen tasoisena, vaan käytännössä se alenee.

Ansioeläkkeiden indeksikorotus tapahtuu TEL-indeksillä, jonka pohjana on palkkojen ja hintojen nousu. Ansioeläkkeet nousevat v. 1987 5,15 %:lla.

Ero ei käytännössä ole kovin suuri pienten eläkkeiden kohdalla, mutta se on myös mielialakysymys. Kansaneläkkeen varassa tai sen lisäksi pienen työeläkkeen turvin elävät katsovat, että tässä sorretaan heikompiosaisia.

Kansaneläkkeiden indeksikorotuksen tarkistaminen yhdenmukaiseksi TEL-indeksin kanssa lisäisi eläkkeiden keskinäistä tasa-arvoa ja samalla, kun se käytännössä lähes kokonaan kohdistuisi pienituloisiin, se hieman parantaisi heidän toimeentuloturvaansa.

Esitän,

että puoluekokous kiinnittäisi epäkohtaan huomiota ja antaa puoluetoimikunnalle tehtäväksi ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi, että myös kansaneläkkeiden indeksikorotukset vastaisuudessa lasketaan yhdenmukaisesti ansioeläkkeiden kanssa TEL-indeksin mukaan.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Suomessa — päinvastoin kuin useimmissa muissa länsimaissa — on pystytty viime vuosien aikana edelleen parantamaan ja laajentamaan eläketurvaa. Kansaneläkeuudistuksen kolmas vaihe toteutettiin vuoden 1985 alusta. Edellisen puoluekokouksen tärkeänä pitämää joustavaa eläkeikäuudistusta alettiin toteuttaa vuoden 1986 alusta. Parhailleen selvitelään sen laajentamista myös julkiselle sektorille. Samoin eläkeläisten asumistukijärjestelmään on tehty parannuksia ja eläkeläisten avopalveluja on lisätty.

Viime aikojen eläkepoliittisessa keskustelussa on samanlaisesti noussut esille erityisesti kolme asiaa. Eläkeläiset pitävät tärkeänä edelleen lisätä avopalveluja, jotta niiden avulla mahdollisimman pitkään voitaisiin tulla omin voimin toimeen. On myös korostettu aukotonta perusturvaa, jotta kaikki väliinputoamiset pystyttäisiin estämään. Tyytymättömyyt-

tä ovat sen sijaan herättäneet eläkkeiden erilaiset indeksijärjestelmät.

Puoluekokous toteaa, että eläkeläisten aseman parantamiseksi on edellä mainittuja tavoitteita tarkasteltava yhtiötaikaa ja arvioitava niiden tärkeysjärjestystä sekä viittaa sisäpoliittiseen julkilausumaan.

146. ERÄIDEN AMMATTIRYHMIEN ELÄKEIÄN SELVITTÄMINEN

Seinäjoen Työväenyhdistys ry:n aloite

Seinäjoen Työväenyhdistys ry. esittää puoluekokoukselle,

että se velvoittaisi puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin, joiden tuloksena saataisiin selvitys kaikista niistä ammattiryhmistä, joista vain harvoilla on mahdollisuus siirtyä normaalille työeläkkeelle työn raskauden, vaikeiden työolosuhteiden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Samalla puoluetoimikunta tulisi velvoittaa ryhtymään selvitykseen perustuviin toimenpiteisiin, joilla poistettaisiin näiden ammattiryhmien jäsenten eläkkeelle siirtymisen esteenä eliminoivat tekijät.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että vuonna 1986 voimaan tulleen yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämisessä otetaan huomioon aloitteessa mainitut seikat ja se vastaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

147. ELÄKEVUOSIKSI LASKETTAVAN IKÄRAJOITUKSEN POISTAMINEN

Seinäjoen Työväenyhdistys ry:n aloite

Seinäjoen Työväenyhdistys ry. esittää,

että puoluekokous velvoittaisi puoluekuvoston ryhtymään toimenpiteisiin, joilla eläkevuosiksi laskettavat ikärajoitukset (esim. VELn 21 vuotta) poistettaisiin ja eläkeikään laskettavaksi palvelusajaksi luettaisiin kaikki se aika, jonka asianomainen on työnantajaa palvellut mukaanlukien asevelvollisuus- ja siviilipalvelusaika.

Yleensä kansalaiset siirtyvät nykyään työelämään aikaisintaan ammattikoulun tai muun ammattiin valmistavan koulutuksen jälkeen

noin 18 vuoden iässä. Yhteiskunnan kehittyessä ikärajat ovat alentuneet. Näin ollen niitä tulisi muuttaa myös eläkevuosiksi lasketta-
vien ikärajoitusten osalta poistamalla ne kokonaan tai laskemalla
ne ainakin 18 vuoteen.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että alaikäraja eläkkeen karttumiselle on syntynyt historiallisista syistä kaikkiin eläkejärjestelmiin. Kaavamainen ikärajan poistaminen toisi mukanaan uusia ongelmia. Kertymäikärajat onkin otettava tarkastelun kohteeksi selvitettyä yleensä työeläkkeen karttumisajan lyhentämismahdollisuuksia ja yksityisen ja julkisen sektorin eläke-
etujen perusteettomien erojen poistamista.

148. VANHUUSELÄKKEEN IKÄRAJA 60 VUOTEEN

Isonkyrön Työväenyhdistys ry:n aloite

Työelämässä on tapahtunut suuria muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Uusi teknologia on mullistanut työtehtäviä ja työ-
vauhti on kiihtynyt. Työtehtävät ovat muodostuneet psyykkisesti ja fyysisesti entistä raskaammiksi ja kuluttavammiksi.

Työntekijät suoriutuvat täysipainoisesti 65-vuoden eläkeikään vain poikkeustapauksissa. Ammattiliittojen kokouksissa on yhä useam-
min tänä päivänä esillä eläkeiän alentamisvaatimus.

Työttömyys on jatkuvassa kasvussa, ja nuoria on suuri joukko työt-
töminä. Tämä ei voi olla yhteiskunnallisesti oikein. Kun samanaikai-
sesti iäkkäät työntekijät ovat työelämässä ja taistelevat ylivoimai-
selta tuntuvaan työmäärän ja vaativuuden kanssa päivittäin, suori-
tuskyykynsä ylärajoilla. Nykyisin on jo toteutettu joustavan eläkeiän
mahdollisuuksia, mutta ilmeistä on, että eläkkeen pienuus näissä
eläkemuodoissa ei tarpeeksi kiihota.

Yhdistyksemme esittääkin SDP:n puoluekokoukselle,

että puoluekokous edellyttäisi SDP:n eduskuntaryhmän ryh-
tymään sellaisiin toimenpiteisiin, että työntekijä voisi jäädä
täydelle vanhuuseläkkeelle täyttäessään 60-vuotta.

Todettakoon, että varhennettu vanhuuseläke ei vastaa niitä vaati-
muksia, joita SDP sille asetti.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että työeläkejärjestelmässä eläkeiän alentaminen yhdellä vuodella maksaisi vuotta kohti karkeasti arvioiden 1 mrd. mk vuodessa. Siten vanhuuseläkeiän alentaminen 60 vuoteen maksaisi yhteensä 5 mrd. mk. Tämä edellyttäisi työnantajan työeläkemaksun korottamista noin 5 o-yksiköllä. Kun jo vuotuinen työeläkemaksun korotustarve on keskimäärin 0,5 O-yksikköä, aiheuttaisi tämä niin suuren välillisten työvoimakustannusten nousun, että se lisäisi merkittävästi työttömyyttä erityisesti työvaltaisilla aloilla. Lisäksi vanhuuseläkeiän alentaminen 60 vuoteen aiheuttaisi kansaneläkejärjestelmälle noin 1 miljardin markan lisäkustannuksen.

Välillisten työvoimakustannusten ylimääräinen korottaminen olisi ristiriidassa niiden pyrkimysten kanssa, joiden avulla mm. työnantajan sosiaaliturvamaksua alentamalla pyritään lisäämään työvaltaisten alojen kilpailukykyä ja tukemaan niiden työllisyyttä.

Puoluekokouksen käsityksen mukaan ns. joustava eläkeikäjärjestelmä, joka käsittää yksilöllisen varhaiseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen sekä osa-aika-eläkkeen, antaa tarkoituksenmukaisen mahdollisuuden siirtä joustavasti eläkkeelle.

149. ALKOHOLIN TUOTANTO JA MYYNTI

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret ry:n aloite

Esitämme,

että "kieltolaki" Suomessa on poistettava. Me elämme jo vuotta 1986—1987 jälkeen ajanlaskumme, emmekö vieläkään omasta mielestämme kykene luottamaan suomalaisiin alkoholin tuottamisessa ja nauttimisessa?

Valtion monopoli alkoholin tuotannossa ja myynnissä on lopetettava ja alkoholi on vapautettava Suomessa. Alkoholi on vapautettava, sen tuottaminen, myyminen ja tuonti on oltava yhtä vapaata kuin muidenkin tuotteiden.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous katsoo, että maassamme on luotava pitkän aikavälin alkoholipoliittinen ohjelma, jonka tavoitteena on vähentää alkoholin keskeisiä haittoja valistuksella kuin myös supistamalla alkoholin kulutusta. Tällöin on korostettava, että monien haittojen vähentäminen on mahdollista pääasias-
sa muilla kuin alkoholipoliittisilla toimilla. Alkoholin nyky-

nen kulutustaso ja siitä aiheutuvat haitat eivät puolla toimenpiteitä, jotka tähtäävät alkoholin käytön väljentymiseen.

Puoluekokous hylkää aloitteen.

150. PÄIHDEONGELMAISTEN HOITOONOHJAUS TYÖPAIKOILLA

Oulun Sosialidemokraattinen Kilta ry:n aloite

Suositus alkoholin ja huumeaineiden haittatekijöiden vähentämisestä on ollut voimassa vuodesta 1972. Suosituksen tarkoituksena on pyrkiä estämään työntekijän joutuminen työelämän ulkopuolelle päihdeongelmansa seurauksena. Päihdeongelmaisen työntekijän tulisi suosituksen mukaan päästä hoitoon työsuhteen irtisanomisen sijasta. Tätä varten tulee työnantajan ja työntekijäin valmistella hoitoonohjausmalli, jota toteutetaan käytännön tilanteessa.

Käytännössä 1972 solmittu suositus ei ole toiminut. Vain joka kolmannessa työpaikassa tapahtuu hoitoonohjausta. Voidaan todeta, että mitä suurempi työpaikka on, sitä todennäköisemmin siellä on myös hoitoonohjaustoimintaa. Käytännön hoitoonohjausmalleissa on suuria eroavaisuuksia. Läheskään kaikissa em. kolmasosassa työpaikkoja ei hoitoonohjausta ole varmennettu kirjallisella sopimuksella.

Suuressa osassa työpaikkoja tapahtuu valikoivaa hoitoonohjausta. Hoitoonohjausta toteutetaan, mutta tätä mahdollisuutta ei tarjota kaikille päihdeongelmaisille. Epäyhtenäisessä käytännössä on kaksi päätyyppiä. Ensimmäisessä hoitoonohjausta kokeillaan vasta kun lopputili on ainoa vaihtoehto, muttei tällöinkään kaikille, vaan esimiehen suosikeille. Toisessa päätyypissä ohjataan hoitoon sellainen ongelmainen, jonka päihteiden väärinkäyttö on tullut työpaikalla yleisesti tietoon; muissa tapauksissa tyydytään toteamaan tilanne taikka annetaan epäselviä hoitoonhakeutumiskehoituksia.

Hoitoonohjausjärjestelmät ovat usein niin vaikeaselkoisia, etteivät edes työterveyshoitaja tai pääluottamusmies tiedä täsmälleen niiden sisältöä. Kurinpidollisten toimenpiteiden ensisijaisuus on tyypillistä monille hoitoonohjausjärjestelmille. Järjestelmät ovat usein myös liian pikkutarkkoja. Erilaiset päihdeongelmaiset ja heidän eri tavoin ilmenevät vaikeutensa on yritetty sisällyttää teknisesti mahdollisimman yksityiskohtaiseen ja tyhjentävään malliin. Päihdeongelman yksilöllisyys ja jokaiselle omaleimainen kyky toipua päihdeongelmasta on unohdettu. Tämä on johtanut hoitoonohjauksen kangiutumiseen monilla työpaikoilla.

Hoitoonohjaukselle on oloissamme tyypillistä, että toimenpiteet käynnistyvät usein liian myöhään. Siksi olisi erityistä huomiota kiinnitettävä sekä ongelmien ennaltaehkäisyyn että riittävän varhaiseen hoitoonohjaukseen.

Johtavassa asemassa olevat tai muuten arvostetut henkilöt jäävät usein hoitoonohjausjärjestelmän ulkopuolelle, koska kukaan ei oikein uskalla tehdä aloitetta heidän ohjaamisestaan hoitoon.

Esitämme puoluekokoukselle,

että puoluekokous edellyttää SDP:n toimivan yhdessä ammatillisen työväenliikkeen kanssa siten, että työpaikoille saadaan aikaan toimiva, päihdeongelman yksilöllisesti huomioon ottava hoitoonohjausjärjestelmä. Ellei tasapuolista järjestelmää saada aikaan työmarkkinajärjestöjen keskinäisellä sopimuksella tulee SDP:n toimia siten, että päihdeongelmaisten hoitoonohjauksesta työpaikoilla säädetään lailla.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Työmarkkinajärjestöillä on sopimus hoitoonohjauksesta, jonka toimivuudesta ja kehittämisestä on kaikkien huolehdittava. Juuri uudistettua päihdehuoltolakia voidaan käyttää hoitoonohjaukseen myös työpaikoilla.

151. HUUMAUSAINETILANNE SUOMESSA

Mutalan Työväenyhdistys ry:n jäsenen Tapio E. Hartikaisen ja Joensuu Sos.-dem. Opiskelijayhdistys ry:n jäsenen Ensio Vatasen aloite

Huumausainetilanne ei ole olennaisesti muuttunut Suomessa viime vuosina. Tilastoitujen huumausainerikosten määrä on lisääntynyt voimakkaasti, mikä johtunee poliisin lisääntyneistä voimavaroista. Samaan aikaan huumausainetapaukset ovat sosiaali- ja terveysviranomaisten tilastoissa jatkuvasti vähentyneet.

Huumeiden käyttö tapahtuu pääasiallisesti nuorten aikuisten keskuudessa. Jossain määrin nuorten huumekokeilut ovat lisääntyneet. Huumausainetutkimus on saanut lisää voimavaroja ja niitä voidaan pitää tällä hetkellä riittävinä samoin kuin hoitopaikkojen ja henkilökunnan määrää.

Hoitopaikkojen käytön vähentymiseen vaikuttaa pääasiallisesti kaksi seikkaa: huumeiden käytön kriminalisointi ja mahdollisesti ongelmakäytön tasaantuminen.

Nuorten kokeiluihin voidaan vaikuttaa ainoastaan asianmukaisella tiedotuksella. Huumausainekontrollin vaikutuksien tutkimuksessa on puutteita.

Esitämme puoluekokoukselle,

että puoluekokous edellyttää SDP:n toimivan huumelainsäädännön kehittämiseksi siten, että samalla kun sillä ehkäistään huumeiden käyttöä, huolehditaan siitä, että lainsäädäntö ei vaikeuta huumeiden käyttäjien hakeutumista hoitoon. Samalla SDP:n tulee edesauttaa sellaisen tutkimuksen aikaansaamista jolla selvitetään huumausainekontrollin kokonaisvaikutukset huumeongelman ehkäisyssä.

SDP:n tulee tukea ennaltaehkäisevää huumausianevalistus-toimintaa. Työväenlehdistön tulee toimia tiennäyttäjänä asiallisessa huumausainetiedottamisessa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteen.

152. AIDS-HOITOKODIN PERUSTAMINEN

Utran Työväenyhdistys ry:n aloite

Ihmiskuntaa uhkaa ehkä tämän vuosisadan vaikein epidemia AIDS. Se vaanii siellä, missä sitä vähiten osaa arvatakaan. Meidän jokaisen tulee sen vaarallisuus tiedostaa itsellemme. Ihminen ja tiede etsii kuumieisesti keinoja, millä tappava tauti saadaan taltutetuksi. Ennenkuin lääketiede on vastalääkkeen löytänyt on meidän jokaisen ruvettava torjumaan sen tunkeutuminen ruumiiseemme, sillä sen saatuaamme olemme ennenaikaisen kuoleman omia. Suuren huolestamme ja pelkomme vallassa esitämme,

että

1. Puoluekokous tekisi lakialoitteen kaikkia kansalaisia koskevan pakollisen testin järjestämisestä niin pian kuin se on mahdollista löytää taudinkantajat, jotka levittävät sitä tietämättään tai tietoisesti.
2. Kun Suomessakin on jo kymmeniä kuollut ja satoja on niitä, joissa tiedetään AIDS:in olevan sekä tuhansia niitä, jotka tietämättään jo kantavat virusta, puoluekokous päättäisi puolueorganisaation olemaan kaikella teholla mukana rakentamassa AIDS-potilaille omaa hoitokotia Etelä-Suomeen.

153. AIDS-POTILAAN HOIDON JA TALOUDELLISEN ASEMAN TURVAAMINEN

Kontulan Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Harald Olausenin aloite

AIDS ei ole vain lääketieteellinen ongelma, vaan sillä on myös vaka-

via sosiaalisia ja psyykkisiä ulottuvuuksia. Kysymyksessä on aikaisemmin tuntematon sairaus, johon ei ole lääkettä tai parannuskeinoja. AIDS liittyy useimmissa ihmisissä ahdistusta aiheuttaviin asioihin: kuolemaan ja seksuaalisuuteen.

AIDS:sta tiedottamisen jäädessä pääasiassa sensaatiohakuisten uutismedioiden varaan ja tartunnan saaneiden hoidon ja auttamisen jäädessä vain minimiin, tai hyväntekeväisyyden varaan, ollaan matkalla kohti hallitsemattoman uusmoralismin aaltoa, joka vähät välittää ongelman todellisesta ratkaisusta.

SDP:n on toimittava:

1. Siten että AIDS-tutkimuksen taloudellisesta puolesta vastaa valtio. Ja että tutkimukseen saadaan pikaisesti lisää koulutettua henkilökuntaa.
2. Siten että homojen omalle järjestölle SETAlle annetaan yhteiskunnan varoista mahdollisuus tiedottaa AIDS:sta.
3. Siten että erityisesti AIDS-potilaille kehitetään sellainen sosiaaliturva, joka turvaisi ihmisarvoisen elämän sairauden aikana.
4. Siten että eduskunnasta käsin pyritään lisäämään AIDS-tutkimukseen suunnattuja määrärahoja.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 152—153:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

AIDS:n leviämisen ehkäisemiseksi on tehostettava tiedottamista ja kaikille halukkaille on järjestettävä mahdollisuus AIDS-testiin. Lisäksi lääkintäviranomaisilla tulee olla riittävät voimavarat ja mahdollisuus selvittää taudin leviämistä laajemmilla väestötutkimuksilla.

Sairastuneille ja viruksen kantajille on järjestettävä tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuolto. Julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa täydentävien järjestöjen toimintaa on myös tuettava yhteiskunnan varoin.

IX

KOULUTUS- JA KULTTUURI- ALOITTEET

154. KOULUTUSPOLIITTINEN OHJELMA

Puoluetoimikunnan esitys

I IHMISET RAKENTAVAT YHTEISKUNNAN

1. Koulutuksen merkitys

Suomalainen työväenliike omaksui jo syntyvaiheessaan myönteisen suhtautumisen sivistykseen ja henkiseen kulttuuriin. Niiden ymmärrettiin vaikuttavan merkittävästi yhteiskunnalliseen kehitykseen. Uuden yhteiskunnan rakentajat tarvitsivat määrätietoista kasvatus- ja koulutusta pystyäkseen toteuttamaan yhteiskunnallisia uudistuksia.

Sosialidemokraattisen koulutuspolitiikan tavoitteena on tietävä, tunteva, henkisesti itsenäinen, kriittinen, totuuteen pyrkivä, aktiivinen, vastuuntuntoinen ja yhteistyökykyinen ihminen.

Poliittisen toiminnan päätavoitteena oli valtiollisten oikeuksien laajentaminen. Sitä mukaa kun siinä edistyttyi, luotiin pohjaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämiselle ja työelämän uudistuksille. Puolue työ vaati aktiivijäseniä, joten jäsenmäärän lisääminen ja jäsenistön kouluttaminen olivat luonnollisesti erittäin tärkeitä tehtäviä.

Jo vuosisadan vaihteessa asetettiin tavoitteeksi yleinen oppivelvollisuus. Varsinainen taistelu sivistyksellisten oikeuksien laajentamiseksi alkoi kuitenkin vasta toisen maailmansodan jälkeen, jolloin työväenliike ja erityisesti sosialidemokraatit ottivat vastuun suomalaisen yhteiskunnan kehittämisestä. Alkoi määrätietoinen ja pitkäjännitteinen työ peruskoulun rakentamiseksi, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen uudistamiseksi ja aikuisten opiskeluedellytysten parantamiseksi.

Nyt monet keskeisistä tavoitteista on saavutettu. Uusia haasteita kuitenkin syntyy jatkuvasti. Suomalaisten henkiset voimavarat ovat laajemmat ja monipuolisemmat kuin koskaan ennen, mutta ratkaisuaan odottavat ongelmat ovat myös mittavampia kuin milloinkaan aikaisemmin ihmiskunnan historiassa.

Yhä keskeisemmäksi on noussut kysymys, mihin tarkoitukseen ihmisen henkisiä voimavaroja käytetään. Yhä vakavammin pohditaan tiedon ja koulutuksen eettisiä ulottuvuuksia. Niitä on punnittava yhteiskunnan koulutuspolitiikkaa kehitettäessä. Niitä pohtivat myös yksittäiset ihmiset, jotka koulutustason kohoamisen myötä voivat yhä laajemmin itse vaikuttaa koulutuksen sisältöön.

Kohonnut koulutustaso ja tieteellinen tutkimus antavat mahdollisuuksia uudistaa jatkuvasti yhteiskuntaa ja ratkaista koko ihmiskuntaa koskettavia ongelmia. Koulutukseen on ohjattava nykyistä suurempi osa kansantuotteesta. Edellytyksenä kuitenkin on, että koulutuspolitiikan tavoitteet ovat selkeät ja että tiedetään, mihin lisääntyviä inhimillisiä voimavaroja käytetään.

Sivistystyön juuret ovat syvällä työväenliikkeen historiassa. On katsottava rohkeasti ja luottavaisesti tulevaisuuteen. Ihmiset itse osaavat määrätä kehityksen suunnan ja toteuttaa muutokset.

2. Muuttuva yhteiskunta

Yhteiskunnan kehittäminen perustuu mm. tutkittuun tietoon. Muutokset edellyttävät niiden hallintaa, ja siinä koulutuksen merkitys on keskeinen.

Yhteiskunnan nykyinen muutos merkitsee tiedon ja taidon korostumista, elinkeino- ja ammattirakenteen uudistumista, kansainvälistymistä, vapaa-ajan lisääntymistä sekä automaation ja viestinnän laajenemista.

Hallitsematon muutos voi aiheuttaa työttömyyttä, vieraantumista, kaupallisen kulttuurin voimistumista sekä yhteiskunnan jakautumista vaikutusvallaltaan vahvoihin ja heikkoihin. Erityisen haitallisia

ta on hyväosaisten välinpitämättömyys ja piittaamattomuus vähäosaisista.

Hallittu yhteiskunnan muutos taas johtaa vapaa-ajan lisääntymiseen, rasittavimpien ja yksitoikkoisimpien töiden automatisointiin, sosiaalisten suhteiden rikastumiseen ja yhteiskunnallisen solidaarisuuden voimistumiseen.

Yhteiskunnan jakautuminen heikkoihin ja vahvoihin merkitsee sitä, että vahvat saavat hyvän koulutuksen ja voivat viettää sosiaalisesti rikasta elämää ja tehdä monipuolista luovaa työtä. Heikot puolestaan saavat vähän koulutusta ja jäävät työttömyyden ja sosiaalisen köyhyyden kouriin. Yhteiskunnallisten asenteiden koveneminen ja tasa-arvon unohtaminen johtavat tällaiseen kulttuuriin. Tämän vastapainoksi korostetaan yhä useamminläheisiä ihmissuhteita, elämäniloa sekä ihmisen ja luonnon tasapainoa. Ei alistuta kovaan kilpailukulttuuriin eikä eriarvoisuuteen.

Pystyäkseen hallitsemaan yhteiskunnan, työelämän ja kulttuurin muutoksia ihminen tarvitsee yhä enemmän kansalaissivistystä. Tähän kansalaissivistykseen on luettava yleissivistyksen lisäksi ammattitaito. Tulevaisuuden tärkeitä valmiuksia ovat käden taidot, kielitaito, viestintäkyky, luovuus, yhteistoimintakyky, ihmissuhdetaidot, käsitteellisen ja systemaattisen ajattelun osaaminen sekä soveltaminen työ- ja yhteiskuntaelämään.

II TASA-ARVOISEEN SIVISTYSYHTEISKUNTAAN

1. Lähtökohdat

Sosialidemokraatit haluavat rakentaa yhteiskunnan, jossa vallitsee vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus. Ihmisille turvataan nykyisten kansalaisvapauksien ja -oikeuksien lisäksi muut taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Tämä edellyttää laajaa yhteiskunnallista uudistustyötä, johon kuuluu alistavien yhteiskunnallisten rakenteiden purkaminen sekä henkisten ja aineellisten olojen parantaminen.

Ihmiselle on taattava oikeus käyttää ja kehittää henkisiä kykyjään ja taipumuksiaan täysimittaisesti. Tasa-arvo ei ole vain yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoamista. Se on myös lähtökohtien tasaarvoistamista ja solidaarisen yhteistyön oivaltamista.

Koulutuksella on tärkeä osa tasa-arvoisen sivistisyhteiskunnan rakentamisessa ja olosuhteiden luomisessa inhimilliselle kasvuille. Koulutus siirtää kulttuuriperintöä uusille sukupolville, antaa ihmisille sivistyspääoman ja ammattitaitoa. Se antaa aineksia elinikäiseen kasvuun, tukee itsenäistä ajattelua, luo perustan ammatissa toimimiselle ja työelämässä edistymiselle. Yleisestikin se luo pohjan henkiselle, taloudelliselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille.

Korkeatasoinen koulutus ja tieteellinen tutkimus ovat välttämättömiä yhteiskunnan menestymiselle, joka taas takaa taloudelliset mahdollisuudet kehittää koulutusta ja tutkimusta vapautta, tasa-

arvoa ja solidaarisuutta tukeviksi tekijöiksi. Koulutuksella lujitetaan kansanvaltaa. Perustana on luottamus ihmisen kykyyn oppia ja mahdollisuuksiin ratkoa ongelmat yhteistyössä muiden kanssa.

2. Arvopohja lujaksi

Ihmisen kasvuun kuuluu selkeän arvoperustan omaksuminen. Jokaisen tulee sisäistää ihmisenä olemisen arvot, normit ja periaatteet, koska näin luodaan vankka maailmankatsomus. Lujan arvopohjan perusteella ihminen voi valita ne tiedot ja taidot, jotka auttavat rakentamaan yhteiskuntaa yhteistyössä toisten ihmisten kanssa. Jokaisella ihmisellä on yhtäläinen ihmisarvo. Jokainen on ainutkertainen ja erilaisuudessaan yhdenvertainen yhteiskunnan jäsen. Jokainen on vastuussa itsestään ja toisista. Siksi jokaisen on vastustettava henkistä ja fyysistä väkivaltaa sekä edistettävä ihmisen ja luonnon tasapainoa.

Kasvatuksen arvoiksi nousevat ihmisarvo, elämän kunnioitus, vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus, rauha, luonnonsuojelu sekä kansalliset arvot ja kansainvälisyys. Tämä arvopohja on tärkeä kaikessa koulutuksessa ja se kehittyy vain ihmisten vuorovaikutuksessa. Sosiaalidemokraattien on vaikutettava yhteiskunnan antamaan koulutukseen siten, että nämä keskeiset arvot toteutetaan opetus- ja kasvatustyössä.

3. Sivistystasoa kohotettava

Koko kansan sivistystasoa on jatkuvasti kohotettava. Tämä edellyttää sekä yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen laajentamista ja kehittämistä. Arvokasta ei ole vain lahjakkaiden kouluttaminen. Erityistä huolta on kannettava myös niistä, jotka uhkaavat jäädä koulutuksen ulkopuolelle. Aikuisten ja nuorten koulutuserojen kaventamiseksi on laajennettava aikuiskoulutusta. Tätä vaatii myös työelämän rakennemuutos.

Menestyäkseen kansainvälisesti pieni kansa tarvitsee hyvää yleissivistystä ja korkeaa ammattitaitoa. Senkin takia koulutukseen ja tutkimukseen sijoitettavia voimavaroja on huomattavasti lisättävä. Koulutukseen osallistumista parantavat muun muassa riittävä opintotuki ja koulutusrahaston aikaansaaminen. Kansantalouden muutokset eivät saa heikentää tätä työtä, koska koulutus luo kansallaisen ja kansakunnan henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin perustan.

4. Kasvaminen ja oppiminen jatkuvaksi

Opetuksen sisällössä ja koulun työtapoissa on otettava huomioon oppilaiden kehitysvaihe. Tavoitteina ovat hyvä yleissivistys sekä laaja-alainen ja ajanmukainen ammattisivistys. Koulutuksen tulee olla tieteellistä siten, että tarjotaan oikeaa ja olennaista tietoa tulevia menetelmiä käyttäen. Koulutuksen on myös annettava edellytyksiä ajattelun kehittämiseen ja luovuuteen.

Koulun työskentely tulee järjestää siten, että oppilas perehtyy siinä yhteiskuntaan, työelämään, harrastuksiin ja sosiaaliseen toimintaan. Koulu on elämää, on kiva oppia uusia asioita.

Ihminen oppii jatkuvasti: työssä, järjestöissä, jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa sekä joukkoviestinnän kautta. Tämä on otettava huomioon koulutusjärjestelmässä.

Jatko-opintomahdollisuudet on kehitettävä joustaviksi niin, että jokaisella on mahdollisuudet jatkaa ja täydentää yleissivistävää ja ammatillista peruskoulutustaan. Aikuisopintoja varten on luotava joustava tutkintojärjestelmä, joka antaa mahdollisuuden suorittaa tutkintoja työn ohessa ja jossa otetaan huomioon työssä hankittu koulutus ja sivistys.

5. Koulutuksen todelliseen tasa-arvoon

Tasa-arvon toteutuminen edellyttää koulujärjestelmän rakenteellisen kehittämisen ja riittävien koulutusmahdollisuuksien lisäksi sitä, että oppilaita kannustetaan ja kohdellaan oikeudenmukaisesti sekä että opiskelun vähimmäistavoitteet saavutetaan.

Oppilaitoksen tehtävä on tukea kotia sen kasvatustyössä. Tärkeää on tunne-elämän ja sosiaalisuuden kehittäminen sekä koulutusmotivaation parantaminen. Olennaista on tukea oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja tervettä itsetuntoa.

Koulun työtapoja on kehitettävä siten, että yhteistyö ja yhteisvastuu tehdystä työstä lisääntyvät. Työn on perustuttava kaikkien tasaveroiseen huomioonottamiseen ja toisten työn arvostamiseen. Kilpailusta on päästävä yhteistyöhön. Perustelematon kuri, vahingollinen kilpailu, omien tunteiden salaaminen ja mekaaninen aikarytmi eivät vahvista oppilaan tervettä itsetuntoa eivätkä kehitä yhteistyökykyä.

Opetuksessa on otettava huomioon erilaiset kyvyt ja taipumukset. Tasaveroisesti on arvostettava matemaattis-logiisten ja kielellisten kykyjen ohella myös muita lahjakkuuden lajeja kuten musikaalisuutta, liikunnallisuutta, kätevyyttä, visuaalisuutta sekä ilmaisu- ja ihmissuhdetietoja. Oppiaineet on hyväksyttävä tasaveroisiksi ja niiden yhteyksiä on lisättävä. Tiukasta oppiainesidonnaisuudesta on luovuttava.

Ihmisen on pystyttävä hallitsemaan kokonaisuuksia ja niiden suhteita voidakseen jäsentää maailmaa. Siksi koulutuksessa on paneuduttava kokonaisuuksien oppimiseen ja ongelmakeskeiseen tarkasteluun. Opetuksessa on keskeistä tiedon soveltaminen. Hyödyttömän irtotiedon osuutta on vähennettävä. Oppilaita on yhä enemmän ohjattava itsenäiseksi tiedon löytäjiksi ja käyttäjiksi.

6. Voimavaroja heikoimpien auttamiseen

Menestyminen koulutuksessa perustuu moninaisiin syihin. Aikaisemmin olivat keskeisiä taloudelliset seikat. Niiden tilalle ovat enenevässä määrin nousseet muut sosiaaliset syyt. Perinnöllisten tekijöiden merkitys on vähäinen sosiaalsiin verrattuna. Koulujärjestelmä kasaa koulutuspalveluja sekä yksilöille että sukupolvien yli; enemmän koulutusta saaneet hankkivat eniten jatkokoulutusta.

Taloudelliset seikat saattavat edelleen estää hankkimasta koulutusta. Siksi on välttämätöntä lisätä opintotukea. Myös aikuisopiskelijoiden taloudellista tukea on parannettava. On luotava kansalaisten koulutusturvajärjestelmä. Sosiaalista valikoivuutta on vähennettävä määrätietoisesti kehittämällä koulutuksen valintaperusteita.

Koulutuksen sisältöä on muutettava siten, että alemmista sosiaali-ryhmistä lähtöisin olevien ja vähemmän koulutusta saaneiden koulutusmotivaatio kasvaa. Koulutuksen voimavaroja on kohdistettava heikosti menestyvien oppilaiden tukemiseen. Koulun kaikinpuolista sosiaalista yhteisökasvatusta on myös käytettävä työmenetelmänä.

7. Koulutusta painotettava nykyiseen ja tulevaan

Koulutuksen tehtävänä on valmistaa oppilasta sekä nykyiseen että tulevaan yhteiskuntaan. Toimiminen tulevaisuuden yhteiskunnassa edellyttää taitoja käsitellä tietotulvaa ja kykyä ymmärtää yhteiskunnan toimintamekanismeja. Tämä on mahdollista vain tutkimuksen ja opetuksen pitkäjännitteisen yhteistyön pohjalta. Se edellyttää opettajien jatkuvaa ja ajanmukaista täydennyskoulutusta.

Oppilaan tulee voida kasvaa aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi, joka haluaa tietoisesti vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Koulutuksen on oltava avoin yhteiskunnan, työelämän ja kulttuurin muutoksille ja muuttamiselle sekä tehtävä mahdolliseksi kunkin ikäkauden täysipainoinen eläminen. Oppilaita on kannustettava aktiiviseen ja kriittiseen kulttuurin käyttöön ja luomiseen.

8. Koulutus — koko yhteiskunnan asia

Koulutus on yhteiskunnan ja sen jäsenten kannalta tärkeä asia. Koulutus ja tieteellinen tutkimus ovat yhteiskunnan taloudellisen kehityksen perusta. Ne luovat pohjan myös kansalaisten henkiselle, taloudelliselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Koulutus on investointia ihmiseen, tulevaisuuteen ja yhteiskunnalliseen uudistustyöhön. Koulutusta on kehitettävä jatkuvasti.

III YLEISET KEHITTÄMISTAVOITTEET

Kansalaisten koulutustasoa on edelleen kohotettava. Tavoitteena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja mitoittaa väestön koulutus sellaiseksi, että se takaa jokaiselle oikeuden jatkuvaan opiskeluun ja henkiseen kasvuun. Näin turvataan myös yhteiskunnan ja työelämän kehittäminen.

Nuorison jakaminen peruskoulu- ja lukiosivistyksen saaneisiin, joiden välinen koulutusero yleissivistävässä koulutuksessa on kolme vuotta, ei ole perusteltavissa. Sen takia kaikille yhtenäistä yleissivistävää koulutusta on asteittain pidennettävä siten, että kaikilla on rakenteellisesti yhtenäinen ja sisällöltään uudistunut, joustava yleissivistävä koulutus. Entistä korkeatasoisempi yleissivistävä koulutus on annettava kaikille.

Ammatillista koulujärjestelmää on kehitettävä siten, että se antaa sekä nuorisolle että aikuisväestölle mahdollisuuden ammattitaidon hankkimiseen. Koulutustasoeroja eri koulutusasteiden välillä on kavennettava. Peruskoulupohjaisen kouluasteen ammatillisen koulutuksen vähimmäispituudeksi on ensi tilassa säädettävä kolme vuotta.

Koulu-, opisto- ja korkeakouluasteen ammatilliset opinnot on järjestettävä yhtenäiseksi ammatilliseksi koulujärjestelmäksi, joka huolehtii sekä nuorison että aikuisväestön ammatillisesta perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta.

IV LÄHIAJAN TAVOITTEET

1. Varhaiskasvatus

- * Kaikille 6-vuotiaille on järjestettävä koulunkäynnin aloittamista tukevaa esiopetusta siten, että samalla huolehditaan lapsen kokopäiväisestä hoidosta.
- * Varhaiskasvatuksessa on vahvistettava lapsen omatoimisuutta ja sosiaalisuutta sekä annettava lapsen omalle tunne-elämän kehitykselle, uteliaisuudelle, leikille ja luovuudelle entistä suurempi arvo.
- * Varhaiskasvatuksen ja koulukasvatuksen välille on luotava kiinteä vuorovaikutus.

2. Yleissivistävä koulu

- * Lapsen aloittaessa koulun häntä on opastettava löytämään itselleen parhaiten sopivat oppimistavat.
- * Opetussuunnitelmia ja opetusta on kehitettävä ongelmakeskeiseksi. Oppilasta on ohjattava kokonaisuuksien hallitsemiseen ja yhteistyöhön.
- * Opetus on tieteellistettävä. Opetuksen on perustuttava tieteellisesti oikean ja olennaisen tiedon opettamiseen päteviä menetelmiä käyttäen. Irrallisen tiedon määrää on vähennettävä.
- * Joukkotiedotuskasvatusta on kehitettävä tavoitteena kriittinen yhteiskunnan jäsen.
- * Tietotekniikkaa on opetettava kaikille. Lisäksi on annettava riittävät tiedot teknisen muutoksen hallinnasta ja tekniikan arvosisällön arviointiperusteista.

- * Rauhankasvatusta on kehitettävä siten, että se sisältää kansallisen ja kansainvälisen vastuun rauhan säilymisestä, kehitysyhteistyön merkityksen ja kansainvälisen solidaarisuuden.
- * Luonnontieteellistä opetusta on kehitettävä teknisen muutoksen hallitsemiseksi sekä luonnon ja rakennetun ympäristön säilymiseksi.
- * Yhteiskunnallisen opetuksen asemaa on kohennettava yhteiskunnan muutoksen ymmärtämiseksi ja hallitsemiseksi.
- * Opetusmenetelmiä on kehitettävä oppilaskeskeisiksi ja ongelma-keskeisiksi. Olennaista on myös opettaa, miten tietoa hankitaan. Yleissivistävän koulutuksen loppuvaiheessa on otettava käyttöön myös itseopiskelu.
- * Oppimateriaalina on käytettävä enemmän joukkoviestimiä. Oppilaiden mahdollisuuksia valmistaa itse tuotoksia, esim. lehtiä, kasetteja ja videofilmejä, on parannettava. Myös omien tuotosten tekoa on käytettävä opetusmenetelmänä.
- * Kouluissa on toteutettava yhteisökasvatusta.
- * Voimavarat on suunnattava erityisesti heikoimmin menestyvien auttamiseen, jotta nämä voisivat saavuttaa yhteiset perustavoitteet. Tämä merkitsee monipuolisten työtapojen käyttöä ja oppilasarvostelun uusimista siten, että ihmisten välinen kilpailu vähenee.
- * Kokeita, tenttejä ja tutkintoja tulee kehittää niin, että ne mittaavat kokonaisuusien hallintaa, jäsentelykykyä ja asiayhteyksien oivaltamista.
- * Oppilaiden omaehtoista kulttuuritoimintaa on tuettava ja kannustettava kaikin tavoin.
- * Kodin ja koulun yhteistyötä on laajennettava ja monipuolistettava. Vanhemmille on annettava mahdollisuus työaikana paikallisesti osallistua kouluyhteistyöhön.
- * Koulun ja ympäröivän yhteiskunnan monipuolista vuorovaikutusta on kehitettävä mm. työelämään tutustuttamisen muodossa.
- * Oppilaskunnan toimintaa on tuettava.
- * Koulun vuorovaikutusta muiden koulujen ja vieraiden maiden koulujen kanssa on lisättävä esimerkiksi leiri-, ystävyys- ja kummikoulutoiminnan avulla.
- * Valtion oman oppimateriaalituotannon osuutta on lisättävä.
- * Koulun kerhotyön asemaa on parannettava ohjaajakoulutusta kehittämällä ja lisäämällä tuntiopettajana kerhotyötä tekevien toimintamahdollisuuksia.

- * Lukion opetussuunnitelmaa on uudistettava tavoitteena kohottaa yleissivistyksen tasoa ja saada opetussuunnitelma soveltuvaksi yhä laajemmalle osalle ikäluokasta. Samalla mahdollisuuksia lukion käymiseen on laajennettava.
- * Ylioppilastutkintoa tulee kehittää yleissivistystä ja kypsyyttä mittaavana kokeena. Kokeesen osallistumisoikeuden tulee olla joustava. Pakollisten kokeiden määrää tulee vähentää ja valinnaisuutta lisätä.
- * Lukion opintososiaalisia etuja on kehitettävä antamalla oppimateriaali oppilaalle maksuttomasti.
- * Koulun toimintaan on liitettävä erityisesti nuoriso-, mutta myös muiden kansalaisjärjestöjen työ ja on käytettävä hyväksi niiden tarjoama mahdollisuus kasvamiseen ja kasvatustyöhön.

3 Ammatillinen koulutus

- * Jokaiselle peruskoulun ja lukion päättäneelle on turvattava mahdollisuudet ammatillisesti eriytyvään koulutukseen ammatillisissa oppilaitoksissa tai korkeakouluissa. Tämän varmistamiseksi selvitetään mahdollisuudet taata kaikille kansalaisille jatkuva ammattiopioikeus.
- * Ammatillista koulutusta on kehitettävä yhtenäiskouluperiaatteen mukaisesti siten, että perusteettomat erot eri koulutusalojen ja koulutusasteiden koulutuksesta poistetaan. Peruskoulu- ja lukiopohjaista koulutusta on kehitettävä samoista ammatitaitotavoitteista lähtien.
- * Pidentyvistä ja kehittyvästä peruskoulupohjaisesta kouluasteen ammatillisesta koulutuksesta on asteittain muodostettava todellisen korkeakoulukelpoisuuden antava koulutusväylä.
- * Eri koulutusasteiden koulutuserojen kaventuessa jatko-opintoväylät koulu- ja opistoasteen sekä korkeakouluasteen välillä on luotava nykyistä joustavammiksi siten, että aikaisemmat opinnot luetaan täysimääräisesti hyväksi seuraavan koulutusasteen koulutuksessa. Koulu- ja opistoasteen koulutusta antavien oppilaitosten yhteyksiä on lähennettävä tavoitteena saman alan oppilaitosten asteittainen yhtenäistäminen.
- * Ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä on lisättävä siten, että ne muodostavat yhtenäisen koulutusjärjestelmän. Korkeakoulujen tutkimustyötä on hyödynnettävä ammattiopetuksella.
- * Ammatillista koulutusta on laaja-alaisesti ja monipuolistettava. Opetuksessa on lisättävä valinnaisuutta ja edistettävä oppilaiden omatoimisuutta sekä harrastustoimintaa. Koulutuksen tehtävänä on myös luoda jatkuva opintomyönteisyys.

- * Opetussisältöjä ja -menetelmiä on jatkuvasti kehitettävä. Heikkojen oppilaiden opetukseen on erityisesti suunnattava voimavaroja.
- * Ammattitaidon ylläpitämismahdollisuuksiaan parannettava. Ammatillisten oppilaitosten tehtävänä on myös täydennyskoulutuksen järjestäminen.
- * Opintonsa keskeyttäneen mahdollisuutta palata jatkamaan opintojaan on parannettava. Oppilaitosten yhteistyötä on lisättävä ja opetusmenetelmiä kehitettävä siten, että aikaisemmat opinnot voidaan lukea hyväksi.
- * Oppilaitosten, niitä ympäröivän yhteiskunnan ja työelämän yhteydetön saatava nykyistä elävämmäksi. Kaikkiin ammatillisiin oppilaitoksiin on tätä varten perustettava tarpeelliset neuvottelukunnat.
- * Opettajille on luotava mahdollisuudet määrääjain irrottautua muuhun työelämään.
- * Ammatillisten oppilaitosten koulutusta on lähennettävä käytännön työelämään koulutussopimuksiin perustuvalla työpaikkakoulutuksella, jota varten on laadittava opetussuunnitelmat. Oppisopimusmuotoinen ammatillinen koulutus on organisoitava oppilaitosten yhteyteen.
- * Oppilaan kotikunnan velvoite järjestää yleissivistävän koulutuksen jälkeen ammatillista koulutusta on säilytettävä.
- * Ammatillisten oppilaitosten oppilasvalinta on suoritettava oppilaiden vapaan hakeutumisen pohjalta.
- * Oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on saatava periaatteiltaan samoiksi kaikissa oppilaitosmuodoissa. Ammatillisten oppilaitosten oppilaskunnille on turvattava itsenäinen asema.
- * Ammatillisiin oppilaitoksiin on luotava kansainvälinen harjoittelijainvaihto- ja stipendijärjestelmä.

4. Korkeakoulutus

- * Korkeakoulutusta on jatkuvasti monipuolistettava ja koulutuspaikkoja lisättävä.
- * Korkeakoulutukseen pääsyn esteenä eivät saa olla keskiasteen koulutuksessa tehdyt valinnat.
- * Pääsykokeita on kehitettävä siten, että ne mittaavat kiinnostusta, kykyä ja taipumusta asianomaisen alan opintoihin ja työtehtäviin.
- * Pääsykokeita on kehitettävä siten, että ne mittaavat kiinnostusta ja kykyä.

- * Korkeakoulujen opetuksen tulee tapahtua läheisessä yhteistyössä korkeakouluissa suoritettavan tutkimuksen kanssa.
- * Lakisääteinen korkeakoululaitoksen kehittäminen antaa edellytyksiä uutta luovalle ja ajankohtaisista virtauksista riippumattomalle tutkimuksen ja opetuksen yhteistyölle.
- * Opintotukea on kehitettävä niin, että se mahdollistaa päätoimisen opiskelun.
- * Opintotukijärjestelmää on laajennettava koskemaan myös perustutkinnon jälkeisiä opintoja.
- * Tutkintoja tulee kehittää jatkuvasti siten, että ne voidaan suorittaa kohtuullisessa ajassa.
- * Aikuiskoulutusta on parannettava laajentamalla avoimen korkeakouluopetuksen ja täydennyskoulutuksen määrää.
- * Täydennyskoulutusta tulee kehittää yhteiskunnan tarpeista eikä liiketaloudellisista lähtökohdista käsin.

5. Aikuiskoulutus

- * Aikuisille tulee luoda joustavat, eri elämäntilanteisiin ja tarpeisiin sopivat mahdollisuudet jatkuvaan itsensä kehittämiseen, ammatitaidon ylläpitämiseen, pohjakoulutuksen parantamiseen ja ammatin vaihtamiseen.
- * Koulutusta tulee kehittää siten, että esteet uutta tekniikkaa ja lähestymistapaa käyttävän monimuoto-opetuksen tieltä poistuvat. Tämä edellyttää myös joustavaa tutkintojärjestelmää, jossa otetaan huomioon työkokemus. Yksityisopiskelua ja etäopiskelua on kehitettävä.
- * Aikuisopiskelijan opintososiaalista asemaa tulee parantaa. Se edellyttää nykyistä joustavampaa opintovapaajärjestelmää ja riittävää toimeentuloturvaa. Opintovapaata tulee laajentaa palkallisenä. Ammatillisten oppilaitosten aikuisopiskelijoille on annettava samat opintososiaaliset edut kuin nuorison ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi aikuisopiskelijoita varten on luotava lastenhoitopalvelut.
- * Työvoiman ammatitaidon ylläpitämistä ja kehittämistä varten sekä koulutuskysynnän lisäämistä varten on toteutettava koulutusrahastojärjestelmä, jolla huolehditaan koko työvoiman tasapuolisesta koulutuksesta ja tasataan eri työalojen ja yritysten välisiä koulutuskustannuksia. Yritysten oman koulutuksen rahoittamisesta on päätettävä yhteistoimintamenettelyllä. Erillisen rahaston päätöksentekoon tulee työntekijöiden voida osallistua.
- * Ammatillisten oppilaitosten on annettava päivisin ja iltaisin aikuisille perus-, täydennys- ja jatkokoulutusta. Aikuiskoulutus- tai

kurssiosastot on perustettava asteittain kaikkiin ammatillisiin oppilaitoksiin.

- * Iltalukioiden toimintamahdollisuuksia on kehitettävä siten, että ne nykyistä joustavammin voivat järjestää koulutusta ottamalla huomioon mm. opiskelijoiden erilaiset työajat, opetuksen tavoitettavuuden ja opiskelumahdollisuudet.
- * Vapaassa sivistystyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota toimintojen laadulliseen kehittämiseen. Aikuisopiskelijoiden tulee voida nykyistä joustavammin itse päättää opintotavoitteistaan, työtavoistaan ja harrastustensa muodoista.
- * Avoimen korkeakouluopetuksen mahdollisuuksia on laajennettava.

6. Opettajankoulutus ja kouluyhteisö

- * Opettajankoulutusta on kehitettävä siten, että opettajat saavat enemmän valmiuksia tukea oppilaiden koko persoonallisuuden kehittymistä yhteistyössä kodin kanssa.
- * Ammatillisten oppilaitosten kaikille opettajille on järjestettävä opettajankoulutus, oppilaanohjaajille oppilaanohjaajakoulutus ja erityisopetusta antaville opettajille erityisopettajankoulutus.
- * Opettajien peruskoulutuksessa on otettava huomioon yhteiskunnan kehittyminen ja erityisesti uuden teknologian, joukkoviestinnän ja ihmissuhdetaitojen merkitys. Teoreettisen koulutuksen rinnalla on parannettava valmiuksia käytännön kasvatukseen ja opetukseen.
- * Kaikille opettajille on koulutuksessa ja sen jälkeen opetuksen ohessa järjestettävä työelämään tutustumista käytännössä.
- * Tasavertaisesti peruskoulutuksen kanssa on kehitettävä jatko- ja täydennyskoulutusta. Opettajat tarvitsevat määrääjain mahdollisuuden kehittää ammattitaitoaan ja opettamansa alan hallintaa myös käytännön työssä.
- * Kouluyhteisön kehittämisessä on otettava huomioon opettajien ja oppilaiden lisäksi koulun muu henkilökunta. Koulun muulle henkilökunnalle on järjestettävä myös kasvatustieteen koulutusta ja heidän mahdollisuuksiaan osallistua kouluyhteisön kehittämistyöhön on parannettava.
- * Koulun luottamushenkilöiden vaikutusmahdollisuuksia on parannettava lisäämällä heidän päätösvaltaansa ja perehdyttämiskoulutustaan.

155. KAIKILLE OIKEUS 12-VUOTISEEN PERUSKOULUTUKSEEN

Kallion Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Leila Haatajan ym. aloite

Keskiasteen koulunuudistus ei ole toteutunut toivotulla tavalla. Lukio on yliarvostettu ja lukiokoulutus ylitarvittu muiden keksiaasteen koulujen kustannuksella. Kuitenkaan korkeakoulut eivät kykene ottamaan vastaan kaikkia lukion käyneitä. Ammatillinen koulutus keskiasteella taas ei anna riittävää yleissivistystä niille, jotka haluavat jatkaa korkeakouluissa. On saatava aikaan kaikille avoin 3-vuotinen keskiaste, joka kohottaisi suomalaisten koulutustasoa. Se antaisi kaikille oppilaille keskiasteen tutkinnon, joka tasavertaisi työnsaantimahdollisuuksia ja jatkokoulutukseen pääsemistä. Eri-laisten keskiasteen koulutusten yhtenäistäminen ratkaisisi monta ongelmaa:

- Taloudellisesti ja henkisesti oppilasta rasittavasta päällekkäiskoulutuksesta päästäisiin. Nykyisin monet hankkivat ammatillisen tutkinnon ylioppilastutkinnon lisäksi.
- Yleiseen ja alakohtaiseen korkeakoulukelpoisuuteen vaadittavat aineet voitaisiin sisällyttää valinnaisina uuteen keskiasteen koulutukseen.
- Yhtenäisempi keskiasteen koulutus mahdollistaisi opettajaresurssien järkevän keskittämisen ja työnjaon erikoistuneiden opettajien kesken.
- Pakkotoimiin lukion supistamiseksi ei tarvitsisi ryhtyä. Lukio kävisi tarpeettomaksi, koska lukion laajaa yleissivistystä ja jatkokoulutusmahdollisuuksia tavoittelevat saisivat samantasoisien koulutuksen uudella keskiasteella. Ei olisi erityistä syytä hakeutua vanhaan lukioon.
- Keskiasteen koulunuudistuksen turhautumisista ja kosmeettisista paikkausyrityksistä päästäisiin uuteen suunnitteluvaiheeseen.

Pääperiaatteena keskiasteen koulutuksen suunnittelussa tulee olla kokonaisvaltainen suunnittelu, joka tähtää ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen sisällyttämiseen uuteen keskiasteen koulutukseen. Tämän koulutuksen aikana oppilas voisi hankkia itselleen korkeakoulukelpoisuuden ja myös ns. koulutusammatin niin halutessaan.

Edellämainitun perusteella esitämme seuraavaa:

Lukio lakkautetaan vähitellen tarpeettomana erilliskoulutuksena, koska lukiota vastaavan yleissivistävän ja teoreettisesti syvällisenkin koulutuksen voisi suorittaa uuden keskiasteen linjoilla. Teoreettisia aineita voisi edelleen suorittaa keskiasteella. Ns. koulutusammatin kehittäminen mahdollistuisi.

156. PERUSKOULU JA LUKIO YHDISTETTÄVÄ YHTENÄISKOULUKSI

Syväkankaan Sosialidemokraatit ry:n aloite

Suomen koulupolitiikan eheyttämiseksi on nykyinen peruskoulu ja lukio yhdistettävä 13-vuotiseksi yhtenäiskouluksi, jossa peruskou-

lutusjakso olisi kymmenen vuotta ja linjoittuva jatko-opiskelu kolme vuotta. Yhtenäiskoulu voisi päättyä ns. ylioppilastutkintoon, joka kuitenkin olisi vapaaehtoinen ja jonka ainevalikoima olisi laaja ja täysin valinnainen niin, että kukin oppilas voisi valita kirjoitettavat aineensa kykyjensä ja taipumustensa mukaisesti.

Laaja perussivistys on nuorten ja koko yhteiskunnan kannalta mitä tärkein. Sen turvin jatko-opiskelumahdollisuudet parantuvat. Tutkimusten mukaan myös ammatinvaihto, joka näyttää tulevan yhä yleisemmäksi, onnistuu parhaiten hyvän peruskoulutuksen saaneilta samoin kuin uuteen ammattiin liittyvä koulutus.

Hyvin suunniteltu ja toteutettu yhtenäiskoulu ilmeisesti vähentäisi koulupoliittisia riitoja, jotka koskevat milloin lukioiden lakkauttamista, milloin muiden keskiasteen koulujen lisäämistä tai oppilasmääriä ja oppilaiden ns. pohjakoulutusta ym.

Tärkeintä kuitenkin on, että yhtenäiskoulussa kolmentoista vuoden aikana on nykyistä paremmat mahdollisuudet rakentaa kullekin oppilaalle järkevä tuloksiltaan tasapainoinen yksilöllinen koulutusohjelma sekä itse yhtenäiskoulun että sen jälkeiseksi jatko-opiskeluajaksi aina ammattiin valmistumiseen asti.

Kunnioitettavaksi toivomme puoluekokouksemme ottavan aloitteeseen myönteisen kannan ja ryhtyvän sellaisiin toimiin, jotka johtavat yhtenäiskoulun saamiseen Suomen maahan.

157. KESKIASTEEN OPPILAITOSTYYPPIEN LÄHENTYMINEN

Tampereen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry:n aloite

Esitämme,

että koulutusta koskevan lainsäädännön kehittäminen niin, että keskiasteen koulutuksen oppilaitostyypit, lukio ja ammatillinen koulutus nykyistä enemmän lähentyvät toisiaan ilman että varsinaisesti puututaan opetussuunnitelmiin ja -sälttöihin.

Lukion opetussuunnitelmien uudistaminen niin, että otetaan huomioon se tosiseikka, jonka mukaan valtaosa oppilaista siirtyy lukion jälkeen keskiasteen ammatilliseen koulutukseen. Päivälukioissa tulee olla mahdollisuus siirtyä luokattoon koulun.

Yleissivistävän koulutuksen lainsäädäntöä on juuri uudistettu. Tässä yhteydessä peruskoulu ja lukio lähentyivät vielä aikaisempaa enemmän toisiaan. Koulut toimivat yleensä samoissa tiloissa ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Lainsäädäntö on vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta sama. Opetussuunnitelmat laaditaan ja hyväksytään samalla tavalla. Käytetään yhteisiä opettajia, välineitä jne.

Tähän edellä kuvatuun ei sinänsä ole huomauttamista, mutta peruskoulun päättövaiheessa esiintyy usein ongelmia, jotka suurelta osalta johtuvat juuri tästä. Lukion valinta jatkokoulutusväyläksi johtuu ensisijaisesti yleisistä arvostuksista, jotka liiaksi korostavat tätä koulumuotoa. Valinta johtuu sen lisäksi paljolti siitä, että oma lukio on "meidän koulu" ja ammattikoulu ei ole. On helpompi jatkaa samassa koulussa kuin siirtyä toiseen oppilaitokseen. Seuraukset ovat yleisesti tiedossa. Ammattikoulut potevat paikoitellen oppilaspulaa ja kouluihin siirtyä lähes kaikissa tapauksissa heikoin oppilasaines.

Lukion ja ammattikoulun lähentäminen toiminnallisesti periaatteella "tullaan tutuiksi" on tärkeää. Lukion opetussuunnitelman uudistaminen niin, että se nykyistä paremmin antaa mahdollisuuksia ottaa huomioon myös ammatilliseen koulutukseen siirtyvät oppilaat, on edellä sanotusta johtuen perusteltua. Oppilaiden ohjaaminen ammattiopintoihin on maamme elinkeinoelämän kilpailukyvykin kannalta niin keskeinen asia, että nykyinen asiantila ei saa enää jatkua pitkään.

Edellä lueteltuja tavoitteita palvelee myös päivälukion toimiminen luokattomassa järjestelmässä aina silloin kun koulu itse näkee sen tarpeelliseksi. Opiskelu saadaan näin entistä tavoitteellisemmaksi ja ennen kaikkea annetaan mahdollisuus joustavuuden lisäämiseen. Luokaton järjestelmä tekee mahdolliseksi esim. siirtymisen välillä työhön ja kenties jopa toiseen oppilaitokseen ja paluun takaisin lukioon. Lukion oppimäärä voidaan suorittaa joko lyhyemmässä tai pitemmässä ajassa kuin kolmessa vuodessa.

Puoluetoimikunnan lausunnot aloitteisiin 155—157:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Sen mukaan nuorison jakaminen peruskoulu- ja lukiosivistyksen saaneisiin, joiden välinen koulutusero yleissivistävässä koulutuksessa on kolme vuotta, ei ole perusteltavissa. Sen takia kaikille yhtenäistä yleissivistävää koulutusta on asteittain pidennettävä siten, että kaikilla on rakenteellisesti yhtenäinen ja sisällöltään uudistunut, joustava yleissivistävä koulutus. Entistä korkeatasoisempi yleissivistävä koulutus on annettava kaikille.

Lukion opetussuunnitelmaa on uudistettava tavoitteena kohottaa yleissivistyksen tasoa ja saada opetussuunnitelma soveltuvaksi yhä laajemmalle osalle ikäluokasta. Samalla mahdollisuuksia lukion käymiseen on laajennettava.

Ammatillinen koulutus ei ole vaihtoehto lukiolle. Sekä peruskouluun että lukioon yleissivistävän opiskelunsa päättävät tarvitsevat ammatillisen koulutuksen joko ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa. Tärkeää on kehittää myös peruskoulupohjaisesta kouluasteen ammatillisesta

koulutuksesta todellisen korkeakoulukelpoisuuden antava koulutusväylä. Jatkoväylät on yleisemminkin saatava joustaviksi.

158. KUNNAN KOULUHALLINNON KEHITTÄMINEN OTTAEN HUOMIOON LISÄÄNTYVÄT VELVOITTEET KOKO KESKIASTETTA KOSKEVISSA KOULUTUSJÄRJESTELYISSÄ

Tampereen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry:n aloite

Kunnan kouluhallintoa koskevat säännökset on laadittu peruskoulun ja lukion hallintoa varten. Lähes kaikissa kunnissa koululautakunnan toimivaltaan kuuluvatkin nämä oppilaitosmuodot. Ammatillisia oppilaitoksia ei yleensä kuulu kunnan koululaitokseen. Koululautakunnalle on kuitenkin laissa säädetty velvoite "seurata kunnassa vallitsevia koulutusoloja sekä tehdä ehdotuksia ja laatia suunnitelmia peruskoulun ja lukion oppimäärälle rakentuvan muun koulutustoiminnan kehittämiseksi".

Kunnan velvoitteet ammatillisen koulutuksen järjestämisessä ovat lisääntymässä. Hallinnon hajauttamiskomitea (Pajusen komitea) on esittänyt valtion ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten siirtämistä kuntien tai kuntainliittojen ylläpidettäväksi. Valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesityksessä on myös tähän viittaavia mainintoja. Kaupunkiliiton taholta on puolestaan tehty esityksiä kunnan koulutushallinnon malleiksi ottaen tällöin huomioon myös ammatillinen koulutus. On esitetty ainakin laaja-alaisen koulutuslautakunnan tai erityisen ammattikoulutuslautakunnan muodostamista, minkä lisäksi eräänä mahdollisuutena on koululautakunnan lakisääteisten hallintotehtävien laajentaminen koskemaan myös ammatillista koulutusta.

Asia vaatii laajan mutta kiireisen selvityksen ja tarvittaessa lainsäädännön tarkistamisen.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Koulutushallinnon uusimisen tulee tapahtua yhdessä ammatillisen koulutuksen muun kehittämisen kanssa. Ammatillisten oppilaitosten omistuspohja on niin hajanainen, että hallinnon yhtenäistäminen kunnan kouluhallinnon kanssa on vaikeaa. Tässä vaiheessa ei ole aihetta yksityiskohtaiseen päätöksentekoon koulutushallinnon osalta.

159. ERITYISOPETUKSEN KEHITTÄMINEN

Tampereen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry:n aloite

Sosialidemokraattisen koulutuspolitiikan tunnusmerkkejä ovat tasa-arvo ja solidaarisuus. Oppilaita autetaan saavuttamaan välttä-

mättöminä pidettävät tavoitteet huolimatta suuristakin oppimis-mahdollisuuksien lähtökohtaeroista. Hyvin järjestetty, korkeatasoi-nen erityisopetus, jolla on riittävästi resursseja käytössään, mah-dollistaa tasa-arvoisen ja solidaarisen koulutuspolitiikan toteutumi-sen. Koulun puitteitten ja sisällön kehittämisestä huolimatta on ha-vaittavissa huolestuttavia merkkejä siitä, että emme ole voineet es-tää nuorison jakautumista menestyviin A-kansalaisiin ja epäonnis-tuviin B-kansalaisiin. Erityisopetuksen jatkuvalla kehittämisellä ja sen määrällisesti riittävien resurssien turvaamisella voidaan estää em. kahtiajako.

Teemme puoluekokoukselle aloitteen:

Sos.dem. puolue toimii siten, että erityisopetusta kehitetään tasapuolisesti muun opetuksen ja kasvatuksen rinnalla ja et-tä erityisopetukselle turvataan sen tarvitsemat määrälliset resurssit.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Sen mukaan eräänä lähiajan kehittämistavoitteena on voima-varojen suuntaaminen erityisesti heikoimmin menestyvien auttamiseen, jotta nämä voisivat saavuttaa yhteiset perusta-voitteet. Tämä merkitsee monipuolisten työtapojen käyttöä ja oppilasarvostelun uusimista siten, että ihmisten välinen kilpailu vähenee.

160. KOULUTUSJÄRJESTELMÄN SISÄLTÖ UUDISTETTAVA

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys OSY ry:n aloite

Huolimatta siitä, että sosialidemokraattien johdolla on Suomessa toteutettu lukuisia oikeansuuntaisia uudistuksia koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseksi, on koulutuksen sisältö jäänyt edelleen por-varillisen hegemonian haltuun. Sosialidemokraattisessa liikkeessä on unohdettu koulutuksen sisältö kun on keskitetty organisatori-siin uudistuksiin. Koulutusjärjestelmämme muokkaa edelleen lap-sista passiivisia alamaisia. Tieto syötetään oppilaisiin kuin tietoko-neisiin, tiedon käsittelyyn ja kriittiseen soveltamiseen ei edes pyri-tä.

Mielestämme kasvatuksessa eivät kiltteys ja tottelevaisuus ole hy-veitä sinänsä. Oma-aloitteisuus ja terve kapina ovat tärkeämpiä, sil-lä niiden avulla voidaan luoda uutta yhteiskuntaa!

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys esittää puoluekokoukselle,

että se velvoittaa puoluetoimikunnan käynnistämään puolueväen piirissä laajan keskustelun koulutuksen sisällöstä kaikilla koulutusasteilla. Puolueen tavoitteena tulee olla porvarillisen hegemonian murtaminen myös koulutuksen saralla.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että valmisteltaessa esitystä puolueen uudeksi koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi käytiin verrattain laaja järjestökeskustelu ohjelmaluonnoksesta. Keskustelua on edelleen mahdollista jatkaa.

Puoluekokous viittaakin hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Sen mukaan sosialidemokraattien on vaikutettava yhteiskunnan antamaan koulutukseen siten, että kasvatuksen arvoiksi nousevat ihmisarvo, elämän kunnioitus, vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus, rauha, luonnonsuojelu sekä kansalliset arvot ja kansainvälisyys. Tämä arvopohja on tärkeä kaikessa koulutuksessa ja se kehittyy vain ihmisten vuorovaikutuksessa.

Arvopohjan lisäksi koulutuspoliittisen ohjelman toteuttaminen edellyttää kiinnitettävän huomiota kouluopetuksen sisältöön, koulun työmenetelmiin ja koulutuksen tavoitteisiin.

161. OPINTOVAPAA-LAIN MUUTOS

Eestinmäen Sos.-dem. Yhdistys ry:n jäsenen Hannu Ikosen aloite

Esitän,

että puoluekokous velvoittaisi eduskuntaryhmän valmistelemaan lakialoitteen opintovapaa-lain muuttamiseksi, huomioiden seuraavat ehdotukset:

1. Neljännen pykälän loppu tulisi kuulua: viiden vuoden aikana yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta.
2. Viides pykälä tulisi kokonaisuudessaan korvata seuraavalla virkkeellä: Opintovapaa myöntämisperusteena oleva opetus tai koulutus voi tapahtua valtion viranomaisen valvomassa oppilaitoksessa.

Perusteluina ehdotuksille esitän seuraavaa: Koulutusajat ovat yleensä pidentyneet. Yhä useammat kansanopistojen linjat ovat pidempiä kuin vuoden. Ammatilliseen koulutukseen työntekijä voisi hakeutua ennen kuin huomaa olevansa työtön. Yliopistoissa tapahtuvaan jatkokoulutukseen tai tutkinnon suorittamiseen tulisi olla enemmän aikaa kuin yksi lukuvuosi.

Aloitteen käsittelyssä tulee huomioida vuodenvaihteessa voimaan tulevan laki-uudistuksen sisältö ja karsia aloitteesta pois tarpeeton.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Vuoden 1987 alusta voimaan tulleella opintovapaalain muutoksella (663/86) on aloite toteutettu jopa hieman laajempaan.

Puoluekokous ei katso aloitetta enää aiheelliseksi.

162. OPINTOTUKI MINIMIPALKAN TASOLLE

Hakunilan Sos.dem. Nuoret ry:n aloite

Esitämme,

että korkeakoulu-, ammattikoulu-, kansankorkeakoulu-, iltalukio- ja muiden opiskelijoiden opintotuki on pikaisesti saatettava pääosin valtion opintorahan tuen piiriin. Opiskelijoiden opintotuen on vastattava minimipalkkaa.

Mikäli jonkinlaista siirtymäkautta tarvitaan, on sosiaalitoimistoja patistettava tukemaan myös opiskelijoita, ettei vastaus ole, kuten Turussa: opiskelija on ottanut henkilökohtaisen riskin! Riski on mielestämme liian suuri, kun rahat eivät riitä edes ruokaan.

163. OPINTOTUEN PARANTAMINEN

Kallion Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Leila Haatajan ym. aloite

Kun opintotukijärjestelmä 70-luvun alussa astui voimaan, oli koko työväenliike sen takana. Ajatuksena oli se, että myös köyhien vanhempien lapset voisivat hankkia itselleen korkeakoulututkinnon. Opintotuen taso on kuitenkin näistä päivistä laskenut yli 20 %. Niinpä vähävaraisten opiskelijoiden opinnot ovat pitkittyneet työsäkäynnin takia. Opintotuen lainapainotteisuus aiheuttaa noin 60 000 mk velkataakan. Tämä on monelle opintojen aloittamisen este.

Edellämainitun johdosta esitämme seuraavaa:

Opintotuesta tulee vuoteen 1990 mennessä puolet olla opintorahaa. Tuen tulee nykykustannustasolla olla vähintään 2500 mk/kk.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 162—163:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Vuoden 1987 budjetin yhteydessä hyväksyttiin tavoite, jonka mukaan opintotukea asteittain parannetaan oman talouden muodostaneiden opiskelijoiden osalta perustoimeentulon turvaavaksi etuudeksi. Tämän mukaisesti lisätään asteittain opintorahan osuutta siten, että se yhdessä keskiasteen maksuttoman ateriaeidon kanssa vuoteen 1990 mennessä nousee noin puoleen opintotuen määrästä. Samalla on tarkoituksena lieventää opiskelijan puolison sekä vanhempien tulojen ja varallisuuden vaikutusta päätettäessä täysi-ikäisen opiskelijan opintotuesta.

Koulutuspoliittisen ohjelman mukaan opintotuen on tehtävä mahdolliseksi päätoiminen opiskelu. Tämä edellyttää tuen lisäämistä. Aloitteissa esitetyt tavoitteet toteutuvat pääosin valtion budjetissa esitettyjen kannanottojen toteuttamisella.

Puoluekokous edellyttää opintotukea kehitettäväksi aloitteissa esitettyyn suuntaan.

164. PERUSKOULUN OPPILASKOHTAISTEN KÄYTTÖMENOJEN KORVAAMINEN KUNNILLE TODELLISTEN KUSTANNUSTEN MUKAAN

Rantalan Sosialidemokraatit ry:n aloite

Puolueen periaatteissa ja koulutuspoliittisessa ohjelmassa korostuu puolueen pyrkimys tasa-arvoisten opiskelu- ja koulutusmahdollisuuksien luomiseen.

Suomessa onkin päästy pitkälle moniin muihin maihin verrattuna mm. peruskoulu-uudistuksen myötä. Vaikka uudistus pääpiirteissään onkin onnistunut ja tasa-arvoa edistävä, on siinä muutamia tätä kehitystä vastustavia ja jarruttavia tekijöitä. Yksi näistä on koulujen oppilaskohtaisten käyttömenojen määrityspäätökset.

Nykyinen oppilaskohtaisten käyttömenojen valtionosuusjärjestelmä (ryhmiin jako) asettaa kunnat eriarvoiseen asemaan. Jotkut kunnat saavat jatkuvasti valtiolta rahaa yli todellisten menojen. Toiset taas joutuvat vuodesta toiseen maksamaan suuren osan näistä menoista. Jälkimmäisessä tapauksessa tämä luonnollisesti näkyy opiskeluolosuhteissa ja väline- sekä tarvikehankinnoissa.

Epäkohdan suuruuden toteamiseksi voimme ottaa esille pari vertailukohdetta.

Lieksa, oppilaita v. 1983 2152, menot/opp. 5 278 mk, vahvistettu valt.os. 4190 mk, erotus/opp. 1 088 — kunnan ylimääräiset menot: 2 341 376 mk

Nokia, oppilaita v. 1983 2925, menot/opp. 3 301 mk vahv. valt. os. 4 050 mk, erotus/opp. — 749 mk kunnan ylimääräiset tulot: 2 190 825 mk.

Edellä olevasta näkyy myös tiheään asutun ja harva-asukkaisen kunnan koulumenojen ero oppilasta kohden. Eroa ei voida paikallisin toimenpitein kuroa umpeen, joten tarvitaan muutoksia valtionosuuden määräytymisen perusteisiin.

Oikeudenmukaisen ratkaisun saamiseksi edellä esitettyjen epäkoh-tien poistamiseksi, esitämme puoluekokoukselle,

että puolue ryhtyisi toimenpiteisiin peruskoulun oppilaskoh-taisten markkamäärien vahvistamista koskevien säännös-ten muuttamiseksi siten, että:

Oppilaskohtaisten käyttömenojen valtionosuudet määritel-täisiin kolmen aikaisemman vuoden todellisten menojen pe-rusteella.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Nykyinen oppilaskohtaisten käyttömenojen valtionosuus-järjestelmä on pyrkinyt valtionosuusbyrokratian purka-miseen. Markkamääriä vahvistettaessa on otettu huomioon väestötiheys, asukasrakenne ja kuntien kantokykyluokka. On koko ajan seurattava todellisten ja laskennallisten markka-määrien suhdetta.

Puoluekokous toteaa, ettei aloite tässä vaiheessa anna aihet-ta toimenpiteisiin.

165. UUDEN TEKNIIKAN SOSIAALISTEN JA KULTTUURISTEN VAIKU-TUSTEN TUTKIMINEN SEKÄ VALISTUSKAMPANJAN JÄRJESTÄ-MINEN

Vallilan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n aloite

Automaatio ja tietokoneiden käyttöönotto muuttavat tuotanto- ja työelämäämme perusteellisesti. Tietokoneet vaikuttavat myös sy-välle ihmisten elämään ja kulttuuriin. Viestintätekniikka muokkaa maailmankuvaamme ja biotekniikan kehitys korostaa eettistä har-

kintaa uusien mahdollisuuksien ja valintojen edessä. Kulttuurin ja elämäntavan muutokseen liittyy epävarmuutta, ihmisen käsitys itsestään ja suhde toisiin ihmisiin ja ympäristöön ovat uudenlaisten, muutoksiin vaativien paineiden alla.

Tekniikan kehityksestä ei Suomessa ole kansalaiskeskustelua juuri käyty. Useimmiten vaikuttamista tekniseen kehitykseen pidetään mahdottomana ja koetetaan mukautua muutoksiin. Ydinvoima, kaapelitelevisio ja kolmoskanava ovat tulleet meille ilman laajempaa yhteiskunnallista keskustelua.

Aktiivinen toiminta automaattien parissa, ohjelmointi ja inhimillisen toiminnan järjestely tietokoneella vaikuttavat ihmisen käsitykseen ympäröivästä todellisuudesta ja omasta itsestään. Myös esimerkiksi bioteknologia voi mullistaa ihmisten elämää siten, että uuteen teknologiaan liittyvän päätöksenteon kansandanvaltaistaminen käy entistäkin tarpeellimmaksi.

Edellä mainittuun viitaten Vallilan Sos.dem. Työväenyhdistys esittää puoluekokouksen päätettäväksi, että

1. uuden tekniikan sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten tutkimista Suomessa tehostetaan;
2. esim. opetusministeriön toimesta valmistellaan valistuskampanja, jossa tuodaan esiin uuteen tekniikkaan liittyvät arvot, sen kehittämisestä hyötyvät eturyhmät ja olemassa olevan tiedon mahdolliset puutteet. Valistuksen tavoitteena voisi olla auttaa kansalaisia jäsentämään suhtautumistaan uuteen tekniikkaan ja sen tuomiin valintatilanteisiin omien arvojensa kautta;
3. SDP määrittää arvojensa pohjalta oman suhtautumisensa uuteen tekniikkaan ja sen tuomiin muutoksiin.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Valtioneuvoston 12.8.82 antamassa periaatepäätöksessä teknologiapolitiikasta todetaan mm., että koko väestön tulee saada ajantasalla olevaa tietoa sekä yleisestä teknologian kehityksestä että tämän kehityksen yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Puoluekokous viittaa lisäksi hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Sen mukaan yleissivistävän koulutuksen lähiajan tavoitteena on, että kaikille opetetaan tietotekniikkaa ja annetaan riittävät tiedot teknisen muutoksen hallinnasta ja tekniikan arvoisallön arviointiperusteista.

Myös aikuiskoulutuksen kehittämisessä on painotettava nopeasti uudistuvan tekniikan sosiaalisten ja kulttuurillisten vaikutusten arviointia.

166. KOTIMAISTA KULTTUURIA TUETTAVA

Helsingin Ammattiyhdistysväen Sosialidemokraattinen yhdistys ry:n jäsenen Kalervo Kannisen aloite

Video- ja satelliittikautena tulee tukea kaikkea kotimaista kulttuuria, erikoisesti kotimaista elokuvatuotantoa, koska se on helposti levitettävissä ja laajojen työläisjoukkojen ulottuvilla esim. television välityksellä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Visuaalinen kulttuuri on voimakkaassa murrosvaiheessa. Uudet hankkeet, tässä yhteydessä erityisesti ns. kolmoskanavahanke, tulevat toteutuessaan aiheuttamaan merkittävää elokuva- ja videotuotannon kysynnän kasvua. Samanaikaisesti suomalainen elokuva, erityisesti pitkien elokuvien osalta on jonkinasteisessa kriisitilanteessa. Kotimainen elokuva on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta menettänyt suosionsa. Tarvitaan toimia korkealaatuisen ja menestyksellään elokuva- ja videotuotannon turvaamiseksi Suomessa. Eräänä keskeisenä toimenpiteenä on alan hajanaisen ja puutteellisen koulutuksen järkipäristäminen.

Puoluekokouksen mielestä on selvitettävä, miten elokuva- ja videoalan koulutusta tulee uudistaa, jotta alalla tapahtuvaa nopeaa teknistä ja muuta kehitystä voidaan käyttää hyväksi suomalaisen kulttuurin edistämiseksi kansalaisten yhdenvertaisuutta vahvistavalla tavalla.

167. NUORISOKULTTUURI

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret ry:n aloite

Esitämme SDP:n puoluekokoukselle,

että nuorison omaehtoista kulttuuria tuetaan yhteiskunnan varoin nykyistä enemmän. Nuoriso elää musiikista, elokuvi-
ta, matkustamisesta, monesta sellaisesta mitä velkaantu-
neella keski-ikäisellä ei ole ikinä ollutkaan. Silti heille on
taattava ('heille' siksi, että tiedämme tämänkin aloitteen kul-
keutuvan vain teille keski-ikäisille, sillä missä ovat SDP:n
nuoret?) myös taloudellisesti mahdollisuus toteuttaa itse-

ään. Tähän liittyy omistusoikeuden muuttaminen siten, ettei nuoria hädetä ensimmäiseksi niistä tiloista jotka he tuntevat omikseen. Usein nämä tilat ovat huomattavasti viihtyisämpiä kuin kaupunkien uudet ja steriilit nuorisotilat. SDP:n on oltava nuorten puolella.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

SDP on nuorisotyölain mukaisesti pyrkinyt turvaamaan nuorisojärjestöjen kautta tapahtuvan kulttuuri- ja harrastustoiminnan.

Kulttuuritoimintalain myötä ovat mahdollisuudet nuorisokulttuurin entistä tehokkaampaan tukemiseen ja kohdentamiseen sekä järjestöissä että niiden ulkopuolella parantuneet ratkaisevasti.

Puoluekokous pitää tärkeänä, että kunnat tukevat nuorisoa ja heidän yhteisöjään siten, että turvataan entistä paremmat puitteet ja olosuhteet sekä pätevien ohjaajien palveluja luovalle nuorisokulttuurille.

168. ALMANAKKAYKSINOIKEUDEN POISTAMINEN HELSINGIN YLIOPISTOLTA

Hakaniemen Sosialidemokraatit ry:n aloite

Hakaniemen Sosialidemokraatit ry. esittää puoluekokoukselle,

että se velvoittaisi puoluetoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin almanakkayksinoikeuden poistamiseksi Helsingin yliopistolta.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Yliopiston merkitys kalenteritietojen tuottajana ei enää tänään ole entisenkaltainen. Kalentereiden tieto-osasta vastaa kustantaja. Taivaankappaleiden liikkeiden tuntemus on kansainvälistä. Suomen osalta pyhäpäivistä käydään keskustelua ylimmällä poliittisella tasolla. Eduskunta tekee asiassa lopulliset päätökset.

Aikanaan almanakkamonopoli muodosti Helsingin yliopistolle merkittävän rahoituslähteen. Nykyisin sen merkitys tässä suhteessa on vähäinen.

Englanninkielisten ja muiden privilegioasetuksen kiertämiseksi valmistettujen tai maahantuotujen almanakkojen käyttö on lisääntynyt.

Almanakkamonopolin purkamisella on myönteinen merkitys myös kirjapainoalan kilpailutilanteen kannalta.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen.

